

Marianne Tuuttila

Moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (ylempi AMK)

Sosiaaliala

Opinnäytetyön raportti

06.05.2021

Tiivistelmä

Tekijä(t): Marianne Tuuttila
Otsikko: Moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä
Sivumäärä: 61 sivua + 1 liitettä
Aika: 06.05.2021

Tutkinto: Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Tutkinto-ohjelma: Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Sosiaaliala
Ohjaaja(t): Jyrki Konkka

Moniammatillisen yhteistyön hyöty on, että sen avulla pystytään tuottamaan enemmän ja parempaa tietoa kuin yksin, ja siten vastaamaan asiakkaiden moninaisiin ongelmiin paremmin. Moniammatillinen yhteistyö on nähty yhtenä keinona vastata yhdyskuntaseuraamustyön tavoitteisiin tehdä vaikuttavaa työtä uusintarikollisuuden vähentämiseksi sekä rikoksiin syyllistyneiden auttamiseksi.

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää toimivia käytäntöjä niin yksilö kuin organisaation tasolla. Tämä opinnäytetyö selvittää, kuinka moniammatillisten yhteistyön edellytykset toteutuvat henkilöstön mielestä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyössä.

Opinnäytetyön metodina on verkkokysely, jossa Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakastyöntekijät ja esihenkilöt arvioivat, millaista on yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävä moniammatillinen yhteistyö Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella ja kuinka yhteistyötä tulisi heidän mielestään kehittää. Kysely sisältää sekä erilaisia määrällisiä monivalintakysymyksiä että laadullisia avokysymyksiä. Aineisto kerättiin lähettämällä kyselylinkki sähköpostitse yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakastyöntekijöille ja esihenkilöille. Kyselyyn osallistui 35 yhdyskuntaseuraamustyön ammattilaista. Kerätty aineisto analysoitiin taulukoimalla ja sisällönanalyysilla.

Opinnäytetyö osoittaa, että moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan monenlaisia tapoja toimia yhdessä ja yhteistyötä toteutetaan yhdyskuntaseuraamustyössä monin eri tavoin. Koko henkilöstö osallistuu moniammatillisen yhteistyön tekemiseen, mutta käsitykset mitä he sillä tarkoittavat, vaihtelevat. Moniammatillista yhteistyötä pidetään tärkeänä työmuotona yhdyskuntaseuraamustyössä riippumatta siitä, millaista yhteistyö on. Moniammatillisen yhteistyön katsotaan tuovan lisäarvoa työskentelyyn ja sen nähdään hyödyttävän rikosseuraamusasiakkaita, rikosseuraamusalan ammattilaisia sekä Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiota. Moniammatilliselle yhteistyölle on johdon tuki, mutta yhteistyön edellytysten toteutumisessa on selkeitä puutteita. Eniten puutteita on koulutuksen määrässä, systemaattisissa toimintatavoissa sekä tavoitteiden asettamisessa yhteistyölle.

Avainsanat: moniammatillinen yhteistyö, yhdyskuntaseuraamustyö

Abstract

Author(s): Marianne Tuuttila
Title: Interprofessional Cooperation in Community Sanction Work
Number of Pages: 61 pages + 1 appendices
Date: 06 May 2021

Degree: Master of Social Services
Degree Programme: Master of Social Services
Specialisation option: Social Services
Instructor(s): Jyrki Konkka, Senior Lecturer

The benefit of interprofessional cooperation there is that it enables it to produce more, and better information than we could alone, and also respond better to clients' diverse problems. Interprofessional cooperation has been seen as one way of responding to the aims of community sanctioning work to prevent recidivism and help offenders' to live without crime.

Interprofessional cooperation requires effective practices at both individual and organizational levels. This thesis examines how the preconditions for interprofessional cooperation are realized in the opinion of the staff in the community sanction work in the criminal sanction area of Southern Finland.

The method of the thesis was an online survey in which the employees and supervisors of the community sanction offices in the Southern Finland Criminal Sanctions Area assess what kind of interprofessional cooperation in community sanction work there is in the Southern Finland Criminal Sanctions Area and how they think cooperation could be developed. The survey includes both multiple-choice questions and open-ended questions. The material was collected by sending a questionnaire link by e-mail to the employees and supervisors of the community sanction offices. 35 community sanctioning professionals participated in the survey. The collected material was analyzed by tabulation and content analysis.

The thesis shows that interprofessional cooperation means many ways of working together and that cooperation is implemented in community sanctioning work in many different ways. All staff are involved in interprofessional collaboration, but perceptions of what is meant by interprofessional collaboration vary. Interprofessional cooperation is considered an important form of work in community sanctioning work, regardless of the type of cooperation. Interprofessional cooperation is considered to add value and is seen as benefiting the community sanction clients, community sanctioning professionals and the organization of the Criminal Sanctions Agency. There is management support for interprofessional cooperation, but there are clear shortcomings in the implementation of the conditions for cooperation. The biggest shortcomings are in the amount of training, systematic procedures and setting goals.

Keywords: interprofessional cooperation, community sanction work

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Rikosseuraamuslaitos	3
3	Uusintarikollisuuden ehkäisyyn tarvitaan yhteistyötä	5
3.1	Viranomaisyhteistyö rikosseuraamustyössä	6
3.2	Laki määrittelee viranomaiset tekemään yhteistyötä	7
3.3	Viranomaisyhteistyöllä vaikuttavuutta ja tuottavuutta	8
4	Yhdyskuntaseuraamustyö	9
4.1	Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano	11
4.2	Vaikuttava yhdyskuntaseuraamustyö	12
4.3	Yhteistyöprojekteja ja -hankkeita	14
4.4	Yhteenvedo yhteistyön tarpeesta yhdyskuntaseuraamustyössä	16
5	Moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö ilmiönä ja toimintana	17
5.1	Monitieteisyydestä moniammatillisuuteen	18
5.2	Moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö	19
5.3	Moniammatillisen yhteistyön käytännönläheinen tarkastelu	21
5.4	Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä	24
5.4.1	Yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä	24
5.4.2	Organisaatioon ja rakenteisiin liittyvät tekijät moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä	26
5.5	Moniammatillisen yhteistyön intensiivisyys ja yhteistyötasot yhdyskuntaseuraamustyössä	27
5.6	Moniammatillisen yhteistyön merkitys rikosseuraamusalalla	31
6	Tutkimuskysymykset	32
7	Menetelmä	33
7.1	Osallistujien esittely	33
7.2	Kysely aineiston hankintametodina	34
7.3	Kyselyn rakentuminen ja osa-alueet	35
7.4	Aineiston analyysi	36
8	Tulokset	37

8.1	Yhteistyön määrä ja yhteistyötahot	37
8.1.1	Vastaajat keskimäärin melko kokeneita ammattilaisia	38
8.1.2	Koko henkilöstö osallistuu moniammatillisen yhteistyön tekemiseen	38
8.1.3	Muutama tunti viikossa moniammatilliseen yhteistyöhön	39
8.2	Yhteistyön ilmeneminen ja yhteistyön merkitys	40
8.2.1	Yhteistyöllä tukea rikoksettomuuteen	40
8.2.2	Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää asiakastyössä	42
8.2.3	Toimintamalleja moniammatilliseen yhteistyöhön vain vähän	43
8.3	Yhteistyön tavoitteena asiakkaan, ammattilaisten ja organisaation etu	44
8.4	Yhteistyön edellytykset	46
8.4.1	Yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvät moniammatillisen yhteistyön edellytykset	47
8.4.2	Organisaatioon ja rakenteisiin liittyvät moniammatillisen yhteistyön edellytykset	49
8.5	Käytännön työstä nousseet kehittämistarpeet	52
9	Johtopäätökset	54
10	Pohdinta	59
	Lähteet	62
	Liitteet	69
	Kysely moniammatillisesta yhteistyöstä	69

1 Johdanto

Eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen on ajankohtaista ja tärkeää sosiaali- ja terveysalalla. Käynnissä olevan sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenneuudistuksen tavoitteena on supistaa ihmisten hyvinvointi- ja terveyseroja, kohentaa palvelujen yhdenvertaisuutta ja saatavuutta sekä vähentää kustannuksia. Keskeisenä keinona on laaja sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio, jossa perus- ja erityispalvelut muodostavat eheän, asiakaslähtöisen kokonaisuuden. (Sote-uudistus 2020.) Palvelujen integraatiolla eli yhteensovittamisella ja eri ammattiryhmien välisen yhteistyön lisäämisellä pyritään vastaamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ihmisten moninaisiin ja muuttuviin tarpeisiin (Hallitusohjelma 2019: 155).

Eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä etsitään vastauksia myös rikosseuraamusalan työn haasteisiin, missä asiakkaiden ongelmat ovat entistä monitahoisempia (Joukamaa 2010: 75; Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 136; Pekkarinen & Haikkola & Hästbacka & Karhunen & Scalin 2019: 13). Niiden ratkaisemiseen tarvitaan entistä enemmän monien eri alojen ja ammattilaisten yhtäaikaista osaamista sekä jatkuvaa työtapojen ja -menetelmien kehittämistä (Hästbacka & Haikkola 2019: 61). Tarve eri toimijoiden väliselle yhteistyölle on kasvanut, koska yksi ihminen ei voi hallita kaikkea tietoa, jota tarvitaan moninaisten ongelmien ratkaisuun. Tiedon lisääntyessä tarvitaan entistä erikoistuneempia ammattilaisia, mutta myös heidän välistä yhteistyötään (D'Amour & Goulet & Labadie & San Martín-Rodríguez & Pineault 2008).

Viimeisimmät rikosseuraamusalaa koskevat lainsäädännön muutokset velvoittavat ja tähtäävät eri toimijoiden väliseen, entistä tiiviimpään yhteistyöhön (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015 § 12). Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa korostetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Rikosseuraamuslaitoksen yhtenä vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin. Tähän pyritään valmentamalla asiakkaita rikoksettomaan elämään yhteistyössä yhteiskunnan muun palvelujärjestelmän ja muiden toimijoiden kanssa. Käytännössä tavoite pyritään saavuttamaan muun muassa siten, että koko rikosseuraamuslaitoksen henkilöstö osallistuu moniammatilliseen yhteistyön tekemiseen. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023.)

Yleensä moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan eri alan ammattilaisten työskentelyä yhdessä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa usein asiakaslähtöistä työskentelyä, jossa asiakas ja hänen tarpeensa asetetaan työskentelyn lähtökohdaksi. Eri alan ammattilaiset tuovat työskentelyyn omat tietonsa, taitonsa ja osaamisensa. Vuorovaikutuksessa asiakkaan, verkostojen ja eri ammattiryhmien toimijoiden kesken pyritään rakentamaan yhteinen ymmärrys asiakkaan tarpeista, tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä ongelmien ratkaisemiseksi. (Isoherranen 2004: 14.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoitan moniammatillisella yhteistyöllä yhteistyötä laajasti sisältäen erilaisia yhteistyön muotoja ja tapoja toimia yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö voi olla rinnakkain työskentelyä, jolloin työskentelyn keskiössä voivat olla tiedon ja jakaminen ja työn koordinointi tai se voi olla yhteisöllisempää yhdessä työskentelyä. (Sandström & Keiski-Turunen & Hassila & Aunola & Alahuhta 2018.) Mönkkösen (2019) mukaan yhteistyö voi olla intensiivistä yhteistoimintaa (Mönkkönen & Kekoni & Pehkonen 2019a: 13). Tämän tyyppisessä yhteistyössä huomioidaan myös muiden kuin ammattilaisten mukanaolo uusien näkökulmien tarjoajana. Esimerkiksi maallikko-asiiantuntijoiden kokemuksia voidaan hyödyntää työskentelyssä. (Collins & Evans 2002: 42.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyössä. Pyrin verkkokyselyllä kartoittamaan, mitä ja millaista on eri toimijoiden välinen yhteistyö tällä hetkellä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyössä ja kuinka yhteistyötä tulisi henkilöstön mielestä kehittää. Tarkastelen yhteistyön toteutumista moniammatillisuuden näkökulmasta ja tavoitteena on tuottaa uutta tietoa yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävästä moniammatillisesta yhteistyöstä sen jatkokehittämistä varten.

Valitsin moniammatillisen yhteistyön opinnäytetyön aiheeksi aiheen ajankohtaisuuden ja oman kiinnostukseni vuoksi. Kiinnostukseni moniammatilliseen yhteistyöhön on noussut käytännön työstä toimiessani Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Nuorten projektissa (1.8.2016 - 31.12.2017), jossa tavoitteena oli tukea nuorten rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irtaantumista muun muassa moniammatillisen työn keinoin.

2 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos, Rise on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen, jonka perustehtävänä on rangaistusten ja tutkintavankeuden täytäntöönpano. Rikosseuraamuslaitoksen täytäntöön panemat seuraamukset jaetaan vankeusrangaistuksiin ja vapaudessa suoritettaviin yhdyskuntaseuraamuksiin. (Rikosseuraamuslaitos 2020.)

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatioon kuuluvat Helsingissä sijaitsevan keskushallintoyksikön lisäksi kolme rikosseuraamusaluetta: Etelä-Suomen, Itä- ja Pohjois-Suomen sekä Länsi-Suomen alueet. Kullakin rikosseuraamusalueella toimii aluehallintoelin, Aluekeskus sekä alueellinen Arviointikeskus. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksella on valtakunnallinen täytäntöönpanoyksikkö ja koulutuskeskus. Yhdyskuntaseuraamustoimistot, avovankilat ja suljetut vankilat ovat Rikosseuraamuslaitoksen perusyksiköitä. Vuoden 2019 lopussa koko maassa oli yhteensä 14 yhdyskuntaseuraamustoimistoa ja 26 vankilaa. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2019: 11.)

Rikosseuraamuslaitoksen organisaatorakenteiden kehittämistarpeita on arvioitu ja Rikosseuraamuslaitos toteutti organisaatorakenteiden toimivuutta koskevan arviointihankkeen, (Rise 2.0 -hanke) jonka pohjalta esitetään uutta organisaatiomallia. Tavoitteena on luoda yhtenäisesti, valtakunnallisesti toimiva virasto ja entistä tehokkaammin toimiva täytäntöönpano-organisaatio. (Rise 2.0 2020: 2.)

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tehtävää yhteistyötä, ja kohderyhmänä ovat yhdyskuntaseuraamustoimistoissa työskentelevät asiakastyöntekijät, jotka työskentelevät useimmiten nimikkeellä rikosseuraamustyöntekijä sekä yhdyskuntaseuraamustoimistoissa työskentelevät rikosseuraamusesihenkilöt.

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta, auttaa rikoksiin syyllistyneitä pyrkimyksessään elää rikoksetonta elämää ja auttaa heitä integroitumaan yhteiskunnan normaalipalveluihin (Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 956/2009 § 2). Toiminnan perustana ja lähtökohtana toimii Rikosseuraamuslaitoksen strategia, jossa määritellään Rikosseuraamuslaitoksen arvot, visio, keskeiset tavoitteet ja perustehtävät. Strategiakarttaan on määritelty yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, toiminnallinen tuloksellisuus sekä henkilöstöön ja resursseihin liittyvät strategiset

tavoitteet. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023.) Strategia on kiteytetty alla olevaan kuvaan (Kuva 1.).

Kuva 1. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kulmakivet mukaillen Rikosseuraamuslaitoksen strategiakarttaa (Arvot ja strategia 2020).

Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävänä on vastata tutkintavankeuden toimeenpanosta sekä yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta. Visiona on tehdä vaikuttavaa ja merkityksellistä työtä yhteiskunnan turvallisuuden hyväksi ja valmentaa asiakkaita rikoksettomaan elämään. Rikosseuraamuslaitoksen arvopohja koostuu neljästä elementistä **ihmisarvon kunnioittaminen** ja **oikeudenmukaisuus** tarkoittavat käytännössä tuomittujen kohtelemista inhimillisesti, asiallisesti ja keskenään tasavertaisesti. Toiminnalla pyritään luomaan **uskoa asiakkaaseen ja hänen mahdollisuuksiinsa muuttua ja kasvaa**. **Turvallisuus** liittyy rangaistuksen lainmukaiseen ja turvalliseen täytäntöönpanoon. (Arvot ja strategia 2020.)

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan keskeiset tavoitteet on kiteytetty kolmeen peruspilariin, jotka ovat ”polku rikoksettomaan elämään aktiivisella verkostoyhteistyöllä”, ”tur-

vallisesti kohti avoimempaa ja vaikuttavampaa täytäntöönpanoa” ja ”mielekäs työ, motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö”. Tavoitteissa tulee vahvasti esille integroituminen yhteiskunnan palveluihin ja toiminnan toteuttaminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023.)

3 Uusintarikollisuuden ehkäisyyn tarvitaan yhteistyötä

Rikosseuraamustyön tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta, auttaa rikoksiin syyllistyneitä pyrkimyksessään elää rikoksetonta elämää ja auttaa heitä integroitumaan yhteiskuntaan ja sen normaalipalveluihin. (Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 953/2009 § 2.) Uusintarikollisuuden vähentämisen tavoite perustuu lakiin ja kattaa kaikki ne toimenpiteet, joilla pyritään vähentämään rikoksesta epäiltyjen tai tuomittujen riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin ennen seuraamuksen alkua, rangaistuksen aikana ja sen jälkeen. Uusintarikollisuuden vähentäminen ei kuitenkaan onnistu ilman yhteistyötä. Tarvitaan yhteistyötä hallinnonalojen, valtion viranomaisten, kuntien ja muiden sidosryhmien välillä. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016.)

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa (2019) on toimenpiteitä, jotka liittyvät rikollisuuden ja rikosten uusimisriskin vähentämiseen ja turvallisuuden lisäämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisyyn. Hallitusohjelman (2019) mukaan Suomen kriminaalipoliitikka pyrkii kokonais- ja uusintarikollisuuden alentamiseen, vaikuttavan kuntouttavan toiminnan vahvistamiseen sekä rikosseuraamusviranomaisten ja muiden sektoreiden välisen yhteistyön laajentamiseen. Hallitusohjelman mukaan rikosseuraamusasiakkaat tulee ohjata yhteiskunnan normaalipalveluihin sekä rikollisuutta ehkäiseviin kuntoutuspalveluihin. (Hallitusohjelma 2019: 90.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden yhteiskunnan normaalipalvelujen kautta on mahdollista ehkäistä rikosseuraamusasiakkaiden syrjäytymistä ja uusintarikollisuutta. Rikosseuraamusalan työ on tarpeellista hahmottaa osana laajempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta, johon vaikuttavat monet yhteiskunnan palvelujärjestelmän toimijat. Rikosseuraamusasiakkaat ovat ensisijaisesti omien yhteisöjensä ja yhteiskunnan jäseniä. Risen asiakkuus tulee jossain vaiheessa päättymään, joten palvelut tulee suunnitella yhteistyössä yhteiskunnan yleisten palvelujärjestelmien kanssa ja kehittää palvelujatkumoita rikosseuraamusasiakkaiden tarpeiden mukaisesti. (Rikosseuraamuslaitoksen ti-linpäätös ja toimintakertomus 2019: 1–2.)

3.1 Viranomaisyhteistyö rikosseuraamustyössä

Rikosseuraamuslaitoksen ammattilaiset työskentelevät yhteistyössä muiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa uusintarikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Yhteistyötä tehdään muun muassa kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen, työllistymistä edistävien palvelujen tai asumista tukevien palvelujen kanssa. Yhteistyöhön liittyy erityisesti asiakkaan rikoksetonta elämää edistävän toiminnan yhteinen suunnittelu ja asiakassuunnitelmien yhteensovittaminen. (Piispa & Lind 2021: 12.)

Viranomaisyhteistyön määrittelemine on koettu haastavaksi, koska usein nähdään, että yhteistyö on kontekstisidonnaista ja määritty tapauskohtaisesti. Yhteistyörakenteita määritellään esimerkiksi työjärjestyksessä tai asettamispäätöksessä samalla kun yhteistyötä käynnistetään. Viranomaisyhteistyötä voidaan tehdä yhden hallinnonalan sisällä tai hallinnonalojen rajat ylittäen. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018: 11.) Yhden hallinnonalan sisäinen yhteistyö tarkoittaa työyhteisöissä oman organisaation eri ammattiryhmien (esim. rikosseuraamustyöntekijä ja vartija, psykologi) välistä yhteistä toimintaa organisaation perustehtävän toteuttamiseksi. Hallinnonalojen rajat ylittävä yhteistyö viittaa organisaatioiden väliseen yhteistyöhön, esimerkiksi rikosseuraamusalan ammattilaisten yhteistyötä muissa organisaatioissa työskentelevien asiantuntijoiden kanssa, jolloin yhteistyö toteutetaan yksittäisen asiakkaan asioiden hoitamiseksi.

Käytännössä viranomaisyhteistyö voi ilmetä monin tavoin ja se voi tarkoittaa hyvin erilaisia toimintatapoja. Se voi olla tiedonvaihtoa, yhteistä suunnittelua tai erilaisten resurssien luovuttamista toisen viranomaisen käyttöön. Lähtökohtaisesti viranomaisten tekemää yhteistyötä on pidetty hyvänä ja tavoiteltavana toimintatapana. Viranomaisyhteistyö voidaan jaotella velvoittavaan (lakisääteiseen), omaehtoiseen tai vapaaehtoiseen yhteistyöhön. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018: 11.)

Viranomaisyhteistyö liittyy usein tiettyyn toimintaan yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Yhteistyön avulla pyritään usein saavuttamaan säästöjä ja tehostamaan resurssien käyttöä. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016: 6.) Rikosseuraamustyössä uusintarikollisuuden vähentämiseen liittyvät voimavarat tulee koota yhteen ja hyödynittää niukkenevat resurssit yhteisen päämäärän edistämiseen. Näin voidaan työtä optimoida ja usein saada aikaan kustannussäästöjä. (Kleemola & Honkavaara & Sonkamo 2019: 28.)

3.2 Laki määrittelee viranomaiset tekemään yhteistyötä

Useat lait määrittelevät viranomaisten yhteistyötä ja sen tekemistä. Hallintolaissa säädetään viranomaisten yhteistyöstä yleisesti ja siinä määrätään, että

viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä (Hallintolaki 434/2003 § 10).

Hallintolain (434/2003) 10 pykälä on yleissäännös, mutta antaa mahdollisuuden laajempaan yhteistyöhön ja yhteistoiminnan kehittämiseen (Hallintolaki 434/2003 § 10).

Rikosseuraamustyössä tehtävää yhteistyötä säädetään lisäksi monissa erillislaissa, kuten yhdyskuntaseuraamuslaissa (Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015), vankeuslaissa (Vankeuslaki 767/2005) sekä nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämistä määrittävässä laissa (Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010).

Yhdyskuntaseuraamussäädännön tavoitteena on uusintarikollisuuden vähentäminen ja rikosentekijöiden yhteiskuntaan integroiminen. Tavoitteena on tukea tuomittua, auttaa häntä pyrkimyksessään kohti rikoksetonta elämää, katkaista rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen sekä vähentää rikosten uusimista. (Laki yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanosta 400/2015 § 2.)

Yhdyskuntaseuraamussäädännössä korostetaan täytäntöönpanoon liittyvien toimien yhteensovittamista, jatkuvuutta sekä viranomaisten tekemän yhteistyön tärkeyttä. Yhteistyötä tulee tehdä kaikissa yhdyskuntaseuraamusseuraamustyön asiakkuusprosessin eri vaiheissa, ennen seuraamuksen aloittamista, seuraamusselvitys ja arviointivaiheessa, seuraamustyön toimeenpanon aikana sekä juuri ennen seuraamuksen päättymistä, jatkumoiden varmistamisena. (Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010 § 5; Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015 § 12.)

Laki velvoittaa yhteistyöhön asiakassuunnitelmien, kuten rangaistusajan suunnitelman ja vapautumissuunnitelman teossa (Vankeuslaki 767/2005 § 7; Laki yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanosta 400/2015 § 11). Rangaistusajan suunnitelmaan asetetut

työskentelyn tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi määritellyt keinot on laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittavien sidosryhmien kanssa (Vankeuslaki 767/2005 § 7; Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015 § 12).

Nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämiseksi on lausuntoprosessissa tehtävä yhteistyötä sosiaaliviranomaisten kanssa. Laissa määrätään, että

Rikosseuraamuslaitoksen tulee yhteistyössä sosiaaliviranomaisen kanssa hankkia ja koota tietoja nuoren rikoksesta epäillyn elinolosuhteista, erityisesti päihteiden käytöstä, päihdekuntoutuksesta, mielenterveydestä ja mielenterveyspalvelujen käytöstä, muiden palveluiden ja tukitoimien tarpeesta sekä muista olennaisesti hänen sosiaaliseen tilanteeseensa liittyvistä seikoista. Rikosseuraamuslaitoksen tulee hankkia myös muilta viranomaisilta sekä yksityisiltä yhteisöiltä ja henkilöiltä tarpeelliset tiedot epäillyn sosiaalisesta tilanteesta seuraamusselvitystä varten. (Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä 633/2010 § 5.)

Laki luo raamit viranomaisten tekemälle yhteistyölle ja määrittää sen minimin, joka rikosseuraamustyöntekijöiden tulee ainakin tehdä perustyön suorittamiseksi. Laki määrittää siis yhteistyön minimin, mutta antaa mahdollisuuden laajempaan yhteistyöhön ja yhteistoiminnan tekemiseen.

3.3 Viranomaisyhteistyöllä vaikuttavuutta ja tuottavuutta

Viranomaisyhteistyön lisääminen nähdään yhtenä avaintekijänä valmisteilla olevassa Rikosseuraamuslaitoksen, Rise 2.0 -hankkeessa, jossa valmistellaan uutta organisaatiomallia ja jossa tavoitteena on kehittää muun muassa Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tuottavuutta, taloudellisuutta ja vaikuttavuutta (Tiedotteet ja uutiset 2020). Organisaatiouudistuksen yhtenä tavoitteena on lisätä asiakkaiden saamaa tukea vankeusaikana, yhdyskuntaseuraamuksia suoritettaessa sekä vapauteen siirtyessä. Yhtenä keinona on järjestää toiminnot entistä tiiviimmin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja osana yhteiskunnan muuta palvelujärjestelmää. (Rise 2.0 2020: 2.)

Viranomaisyhteistyö ja yhteistyö eri toimijoiden välillä on yksi keino kehittää työn tekemisen tapoja tuottavimmiksi ja yksi Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tuloksellisuuden tavoitteista on verkostoituminen ja integroituminen yhteiskunnan normaalipalveluihin (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023).

Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa (2020–2023) on terävöitetty ajatusta siitä, että tuomitun rangaistusaika on viisasta käyttää hyödyksi niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta. Tavoitteena on tarjota asiakkaalle rangaistusaikana harjaannusta elämänhallintaa tukevilla taidoilla, jotta heillä olisi paremmat mahdollisuudet rangaistuksen päätyttyä asettua osaksi yhteiskuntaa ja toimia sen täysivaltaisina jäseninä. (Rikosseuraamuslaitos 2020.) Keskeisiä toimenpiteitä ovat moniammatillinen yhteistyö, vaikuttava ja suunnitelmallinen työskentely, joiden avulla pyritään tuottamaan asiakkaiden tarpeita vastaavaa tehokasta ja vaikuttavaa palvelua. (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023.)

Oikeusministeriö asetti ajalle 15.5.–31.12.2020 työryhmän, jonka tehtävänä oli yhteensovittaa Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaisten palveluita. Työryhmän tehtävänä oli muun muassa yhteistoimintaa kartoittavan kyselyn avulla selvittää Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaispalvelujen yhteistyön haasteita ja tuoda esiin hyviä käytäntöjä rikosseuraamusasiakkaiden tukemisessa. Työryhmä laati suositukset Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaispalveluiden yhteensovittamisesta rikostaustaisten tukemiseksi. Työryhmä piti tärkeänä, että suosituksiin liittyvässä kehittämissä kuullaan erityisesti kokemusasiantuntijoita. (Piispa & Lind 2021: 13.)

Viranomaisyhteistyön kautta on mahdollista auttaa rikoksiin syyllistyneitä ja ehkäistä rikosseuraamusasiakkaiden syrjäytymistä ja uusintarikollisuutta. Rikosseuraamustyössä tehtävän moniammatillisen yhteistyön nähdään lisäävän tuomitun valmiuksia yhteiskuntaan kiinnittymiseen ja työskentelyssä pyritään yhteensovittamaan eri toimijoiden palvelut ja suunnitelmat. Jatkumot pyritään turvaamaan Rikosseuraamuslaitoksen sisäisellä ja ulkoisella yhteistyöllä. Lisäksi tavoitteena on, että palveluita tuotetaan yhdessä ulkopuolisten palveluntuottajien kanssa. (Rise 2.0. 2020: 2.)

4 Yhdyskuntaseuraamustyö

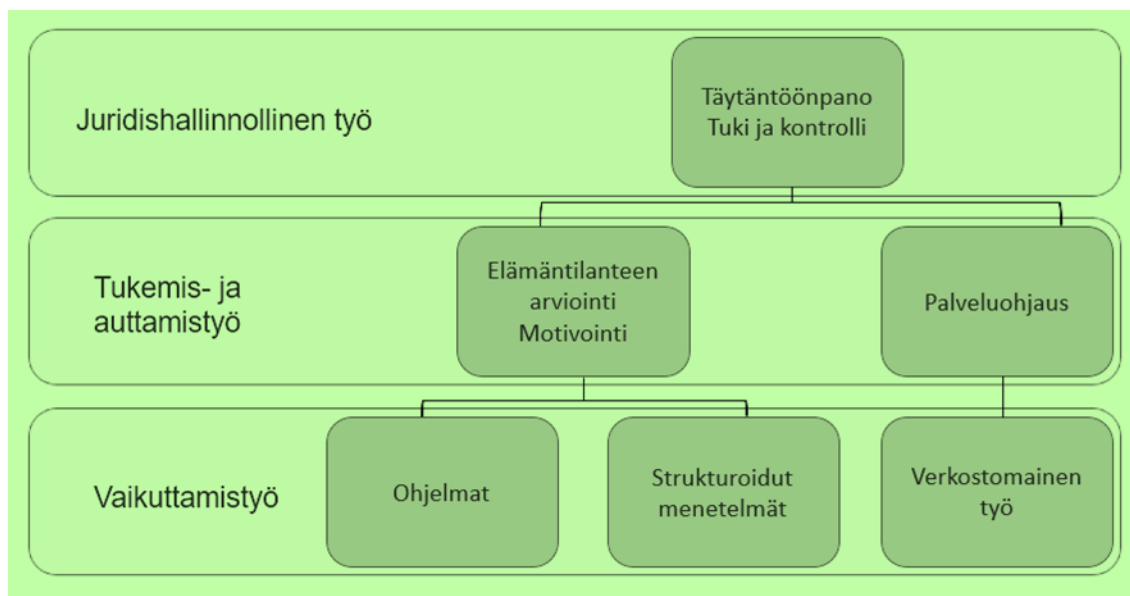
Yhdyskuntaseuraamukset ovat vapaudessa suoritettavia seuraamuksia, joista yleisin on yhdyskuntapalvelu. Vuonna 2019 yhdyskuntaseuraamusasiakkaita oli päivittäin keskimäärin 3031, joista yhdyskuntapalvelua suorittavia oli keskimäärin 1154. Muita yhdyskuntaseuraamuksia ovat valvontarangaistus, ehdolliseen vankeuteen tuomitun valvonta, nuorisorangaistus sekä ehdonalaiseen vapauteen päästetyn valvonta. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2019: 20.)

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvä institutionaalinen tehtävä tuo asiakastyöhön erityispiirteitä ja työskentelyssä yhdistyvät tuki ja kontrolli. Rikosseuraamustyöntekijöiden tehtävä huolehtia seuraamusten täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä, mutta myös auttaa asiakasta rikoksettoman elämäntavan saavuttamisessa.

Yhdyskuntaseuraamuksen tavoitteena on edistää rikokseen tuomitun sosiaalista selviytymistä ja lisätä valmiuksia elää rikoksetonta elämää (Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano 2020). Yhdyskuntaseuraamustyön yleisenä tehtävänä nähdään olevan yhteiskuntakelpoisuuteen saattaminen, joka käytännössä tarkoittaa muutokseen pyrkimistä sekä yksilötasolla, että laajemmin yhteiskunnallisella tasolla. Työskentelyn päämääränä on vahvistaa tuomitun omia edellytyksiä ja omaa vastuuta kiinnittyä yhteiskuntaan ja sen normaalipalveluihin. (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 149.)

Yhdyskuntaseuraamustyössä hyödynnetään sosiaalityön teoriaperustaa ja menetelmiä ja työ on sosiaalityön tavoin muutokseen pyrkivää. Yhdyskuntaseuraamustyön tavoitteet edellyttävät sosiaalityön tavoin asiakas- ja tilannekohtaista asiakkuuden kokonaisuhallintaa, yhteistyötä ja moniammatillista työtettä eri toimijoiden välillä sekä asiakaslähtöistä arvioivaa ja suunnitelmallista työskentelyä. (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 154.)

Väisänen & Väänänen-Fomin (2014) ovat tutkineet muun muassa aikuissosiaalityön työorientaatioiden ilmenemistä yhdyskuntaseuraamustyötä ohjaavista asiakirjoista. He jäsentävät yhdyskuntaseuraamustyötä kuvan 2 osoittamalla tavalla ja ovat jaotelleet yhdyskuntaseuraamustyön työkäytännöt juridishallinnolliseen työhön, tukemis- ja auttamistyöhön sekä vaikuttamistyöhön.

Kuva 2. Yhdyskuntaseuraamustyön työkäytännöt mukaillen Väisänen & Väänänen-Fomin (2014) mallia (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 149).

Työkäytännöt ilmenevät yhdyskuntaseuraamustyön tehtävien tasolla siten, että juridishallinnollinen työ näkyy täytäntöönpanon ja valvonnan sekä tuen ja kontrollien alueilla. Tukemis- ja auttamistyö ilmenee konkreettisesti asiakkaan kohtaamisissa ja vuorovaikutuksessa, kun tehdään elämäntilanteen arviointia motivointia ja palveluohjausta. Vaikuttamistyö toteutuu erilaisten ohjelmien, strukturoitujen menetelmien ja yhteistoiminnan tai verkostomaisen työn avulla. (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 149.)

4.1 Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen tehtävänä on yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano sekä seuraamukseen liittyvien lausuntojen (seuraamusselvitysten) ja toimeenpanosuunnitelmien laatiminen oikeuden käsittelyä varten (Yhdyskuntaseuraamustoimistot 2019). Osassa yhdyskuntaseuraamustoimistoja tehdään myös siviilistä vankilaan rangaistuistaan suorittamaan lähtevien rangaistusajan suunnittelua. Tämä ns. siviiliarviointi tehdään, mikäli rikoksentehtäjä on saanut ehdottoman tuomion ja hän odottaa täytäntöönpanon aloittamista siviilissä. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistoon on keskitetty kaikki Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen siviiliarvioinnit. (Vankeusrangaistuksen aloitus 2020.)

Yhdyskuntaseuraamustoimistoissa laadittavat seuraamusselvitykset laaditaan syyttäjän tai tuomioistuimen pyynnöstä, mikäli rikoksesta epäiltyä syytetään rikoksesta, josta to-

dennäköisesti tuomitaan yhdyskuntapalvelua, valvontarangaistusta, ehdollista vankeutta valvottuna tai nuorisorangaistusta. (Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano 2020.)

Seuraamusselvitys laaditaan yhteistyössä rikoksesta epäillyn ja muiden tarvittavien toimijoiden kanssa ja siinä otetaan kantaa rikoksesta epäillyn edellytyksiin ja valmiuksiin suoriutua yhdyskuntaseuraamuksesta. Kun selvitystä tehdään, huomioidaan rikoksesta epäillyn aiempi rikollisuus, sosiaaliset olosuhteet, päihteiden käyttö ja henkilökohtaiset olosuhteet. Lisäksi arvioidaan valvonnan ja tuen tarve. (Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015 § 10.)

Yhdyskuntaseuraamuksen toimeenpanon alkaessa tuomitulle määrätään valvoja, joka on tehtävään nimetty Rikosseuraamuslaitoksen virkamies. Valvoja vastaa yksittäisen yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanosta ja toimii tuomitun tukena koko seuraamuksen ajan. Valvoja laatii tuomitun kanssa rangaistusajansuunnitelman, jossa määritellään muun muassa tuomitun velvollisuudet, täytäntöönpanoon sisältyvä toimintavaroite ja valvontatavat. (Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano 2020.)

Yhdyskuntaseuraamuksen toimeenpanon päättyessä huomioidaan jatkumot ja tuomitun elämänhallintaa edistävien tukitoimenpiteiden jatkuvuus rangaistuksen tultua suoritettua. Tavoitteena on moniammatillisesti varmistaa, että seuraamuksen toimeenpanon aikana aloitetut tukitoimet ja palvelut jatkuvat myös seuraamuksen päättyttyä. (Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös 2020: 1–2; Rise 2.0: 17.)

4.2 Vaikuttava yhdyskuntaseuraamustyö

Yhdyskuntaseuraamustyön vaikuttavuutta on tarkasteltu muun muassa yhdyskuntaseuraamustyön kehittämishankkeessa (05/2013–05/2016), jonka yhtenä tavoitteena oli löytää ja määritellä ne toiminnan periaatteet, jotka tulee huomioida laadukkaassa ja vaikuttavassa yhdyskuntaseuraamustyössä. (Andersson 2016: 2.) Lisäksi kehittämishankkeessa laadittiin asiakastyön suositukset tutkimustietoa hyödyntäen ja yhdyskuntaseuraamuslain velvollisuudet huomioiden (Andersson 2016: 55).

Kehittämishankkeen (2016) määritelmän mukaan laadukkaassa ja vaikuttavassa yhdyskuntaseuraamustyössä tulee vähintäänkin huomioida lain määrittelyt, asiakkuuden

kokonaishallinnan periaate, prosessimaisuus sekä työskentelyn jatkuvuus sekä asiakaslähtöisyys. Laadukkaan ja vaikuttavan yhdyskuntaseuraamustyön toteuttaminen edellyttää, että henkilöstön osaaminen tulee olla työn edellyttämällä tasolla ja työskentelypuitteet sellaiset, että työn laadukas tekeminen on mahdollista. (Andersson 2016: 64.)

Kehittämishankkeen (2016) mukaan keskeistä vaikuttavassa asiakastyössä on luottamuksellisen asiakassuhteen rakentaminen. Yhdyskuntaseuraamustyön, kuten koko Rikosseuraamustyön perustehtävä on vahvistaa tuomittujen valmiuksia, motivaatiota ja mahdollisuuksia kiinnittyä yhteiskuntaan. Tämä edellyttää asiakkaan tuntemusta ja toimivaa vuorovaikutusta asiakkaan ja työntekijöiden välillä. Kun asiakkaat tunnetaan, voidaan voimavarat kohdentaa tehokkaasti ja oikea-aikaisesti asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. (Andersson 2016: 58.)

Vaikuttavassa yhdyskuntaseuraamustyössä asiakaslähtöisyys tarkoittaa sitä, että asiakas on työskentelyn lähtökohtana ja työskentely on asiakkaan tai olosuhteiden muutokseen reagoivaa (Andersson 2016: 50). Jokainen asiakas kohdataan oman elämänsä subjektina ja työskentelyssä huomioidaan asiakkaan odotukset, tarpeet ja yksilölliset tilanteen. Esimerkiksi rangaistusaika pyritään suunnittelemaan yhdessä asiakkaan, muiden toimijoiden ja sidosryhmien kanssa siten, että siinä huomioidaan asiakkaan riskit, tarpeet, suojaavat tekijät ja motivaatiotaso. Mutta myös siten, että seuraamuksen sisällöt ja toimeenpanotavat tukevat tuomitun pyrkimystä kohti rikoksetonta elämää. (Andersson 2016: 48.)

Asiakaslähtöisyyden toteuttaminen yhdyskuntaseuraamustyössä ei aina ole helppoa ja työskentelyn tavoitteista saattaa olla eriäviä mielipiteitä asiakkaan ja työntekijän välillä. Yhdyskuntaseuraamustyön ensisijaisena tavoitteena on asiakkaiden uusimisriskiin vaikuttaminen. On kuitenkin tärkeää kuulla asiakkaan kertoma ja vuorovaikutuksessa pyrkiä muodostamaan yhteinen tulkinta asiakkaan tilanteesta. Työntekijä ohjaa tulkinnan muodostumista ammattitaidollaan ja pyrkii pääsemään mahdollisimman lähelle asiakkaan todellisuutta. Tarvittaessa työskentelyn aloittamiseen ja tavoitteiden asettamiseen käytetään aikaa, jotta mahdollisia eriäviä mielipiteitä voidaan perustella ja vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kanssa ja pyrkiä saavuttamaan yhteisymmärrys työskentelyn tavoitteista. (Andersson 2016: 50.)

Suunnitelmallisuus vaikuttavassa yhdyskuntaseuraamustyössä liittyy asiakkuuden kokonaishallinnan periaatteeseen ja siihen, että asiakastyössä noudatetaan prosessimaisesti etenevää jatkuvuuden periaatetta. Käytännössä asiakkuuden kokonaishallinnan periaate tarkoittaa suunnitelmallista yhdyskuntaseuraamustyöprosessin läpiviemistä, jossa vastuutyöntekijä huolehtii prosessin etenemisestä. Yhdyskuntaseuraamustyön prosessiin kuuluvat asiakkaan kanssa yhdessä tehtävä arviointi, suunnitelmien laadinta ja toteutus sekä suunnitelman toimivuuden jatkuva seuranta. (Andersson 2016: 98.)

Asiakkuus alkaa asiantuntijalausunnosta ja alkuarvioinnista, jotka luovat pohjan ja suunnan koko prosessille, jatkuu rangaistuksen toimeenpanoon ja seuraamuksen päättyessä varmistetaan, että seuraamuksen aikana aloitetut toiminnot ja palvelut jatkuvat myös seuraamuksen jälkeen. Vastuutyöntekijä varmistaa, että prosessi etenee jouhevasti ja varmistaa, että asiakkaalla on mahdollisimman selkeä kuva asiakkuuden kokonaisuudesta velvollisuuksineen ja sisältöineen. (Andersson 2016: 56.)

Lähtökohtana vaikuttavassa yhdyskuntaseuraamustyössä on se, että asiakas on itse aktiivinen osa verkostoa ja aktiivinen toimija koko työskentelyprosessissa. Yhteistyöstä tulee sopia yksilöllisesti, kunkin asiakkaan tilanteen ja tarpeen mukaan. Asiakkaan oma halukkuus, motivaatio ja osallisuus yhteistyöhön määrittävät yhteistyön syvyyttä. (Andersson 2016: 56.) Asiakkaan verkostoon kuuluvat ja työskentelyssä mukana olevat toimijat, tulee integroida ja sitouttaa työskentelyyn heti alkuun, jotta seuraamuksen päättyessä verkosto olisi mahdollisimman tukeva ja reagointikykyinen. (Andersson 2016: 50.)

4.3 Yhteistyöprojekteja ja -hankkeita

Rikosseuraamuslaitoksella on käynnistetty erilaisia projekteja ja hankkeita, kuten Nuorten projekti, Nupro (2016–2017) ja Vankeusaika mahdollisuutena! -hanke (2016–2019), joiden tavoitteena on ollut muun muassa vahvistaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä ja luoda moniammatillisia toimintatapoja rikosseuraamustyöhön. Lisäksi moniammatillista toimintaa on kehitetty oikeusministeriön asettamassa kehittämistyöryhmässä, joka on esittänyt moniammatillista toimintamallia rikoksilla oireileville nuorille (Sambou & Piispa 2019: 7).

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen Nuorten projektin (Nupron) (1.8.2016–31.12.2017) tavoitteena oli vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ja / tai syvenevässä rikoskierteessä olevien nuorten rikosseuraamusasiakkaiden rikoksista irrottautumisen tukeminen. Yhtenä keinona ja osatavoitteena oli moniammatillisen arviointimenetelmän, BAROfi- menetelmän käyttöönotto Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Projektin aikana aloitettiin moniammatillisen konsultoivan tiimin työskentely Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. (Tuuttila & Perjus, Järvinen 2018: 3.) Projektissa oli nähtävissä moniammatillisen yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet ja hyödyt, mutta yhteistyön käynnistämiseen ja toiminnan vakiinnuttamiseen liittyi haasteita.

Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeessa (2016–2019) kehitettiin hyviä käytäntöjä rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymiseen, erityisesti verkostoyhteistyön ja uusien palvelujen avulla. Hankkeessa kehitetyt toimintatavat, joista erityisen tärkeäksi koettiin yhteistyön rakentaminen Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaisten välille, ovat osittain tulleet osaksi Rikosseuraamuslaitoksen arkipäivää, mutta toimintatapojen juurruttaminen jatkuu edelleen hankkeen jälkeen. Hankkeessa korostui kolmannen sektorin ja kokemusasiantuntijoiden tärkeä rooli pyrittäessä auttamaan rikostaustaisia henkilöitä uuden elämäntavan alkuun. (Kaarlejärvi & Puumalainen 2019: 64.)

Oikeusministeriön nimeämä kehittämistyöryhmä on esittänyt uutta moniammatillista toimintamallia rikoksilla oireileville nuorille, joille vakavat ja toistuvat rikokset kasautuvat. Työryhmän toimikausi oli (1.5.2018–31.5.2019) ja tavoitteena oli luoda malli, jonka avulla motivoidaan rikoksilla oireileva nuori tukitoimiin ja palveluihin. (Sambou & Piispa 2019: 15–17.)

Kehittämisryhmän esittämässä toimintamallissa nuori saa tuen ja palvelut yhdestä moniammatillisesta yksiköstä ja palvelun tarve kartoitetaan moniammatillisesti yhdessä nuoren ja hänen lähiverkostonsa kanssa, käyttäen erityisiä työmenetelmiä ja strukturoituja työkaluja. Kehittämisryhmä laati toimintasuunnitelman, jonka avulla varmistettaisiin rikoksilla oireilevien nuorten toimintamallin toteuttaminen. He ehdottivat toimintaa koskevaa järjestämislakia, jossa säädetään moniammatillisen toimintamallin toimivalta ja velvollisuudet. (Sambou & Piispa 2019: 15–17.)

Lisäksi oikeusministeriö asetti työryhmän Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaispalvelujen yhteensovittamiseksi ajalle 15.5.–31.12.2020. Työryhmän tehtävänä

oli muun muassa selvittää yhteistyön haasteet, määritellä toimintamallit ja hyvät käytännöt rikosseuraamusasiakkaiden tukemisessa. Työryhmä laati suositukset Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaispalveluiden yhteensovittamisesta rikostaustaisten tukemiseksi. (Piispa & Lind 2021: 12–14.)

4.4 Yhteenveto yhteistyön tarpeesta yhdyskuntaseuraamustyössä

Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään rikosseuraamustyössä erilaisissa projekteissa, hankkeissa ja osana perustyötä asiakkuusprosessin kaikissa vaiheissa. Laki edellyttää yhteistyön tekemistä ja rikosseuraamuslaitoksen strategiassa korostetaan yhteistyön merkitystä. Lisäksi oikeusministeriön raporteissa suositellaan moniammatillista yhteistyötä toimintatapana (Piispa & Lind 2021: 13).

Työskentely rikostaustaisten auttamiseksi ja uusintarikollisuuden vähentämiseksi on tärkeää niin yhteiskunnallisen turvallisuuden kuin yksilönkin kannalta. Yhteiskunnalliseen turvallisuuteen ja syrjäytymisen ehkäisyyn satsaaminen edistää kaikkien hyvinvointia ja saa aikaan säästöjä. Rikoksista aiheutuu yhteiskunnassa merkittäviä kustannuksia ja niukkenevat resurssit tulee hyödyntää tehokkaasti, esimerkiksi eri toimijoiden välisen yhteistyön avulla. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016.)

Asiakkaiden moninaisten ongelmien ratkaiseminen ja uusintarikollisuuden vähentäminen edellyttää monen eri alan osaamista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016). Laadukas ja vaikuttava yhdyskuntaseuraamustyö edellyttää asiakkuuden kokonaishallintaa, jossa on kyse jatkuvuuden, johdonmukaisuuden ja yhteen toimivuuden parantamisesta yhdyskuntaseuraamustyössä ja sen asiakkuusprosessien eri vaiheissa (Andersson 2016: 23). Jotta yhdyskuntaseuraamustyön tavoitteet vaikuttavasta ja laadukkaasta työstä voidaan saavuttaa, tarvitaan eri toimijoiden välistä intensiivistä yhteistyötä.

Yhteistyön tarve on ilmeinen ja asiaan on viime vuosina kiinnitetty entistä enemmän huomiota Rikosseuraamusalalla. Yhteistyön sujuvuutta ja toimivuutta uusintarikollisuuden vähentämiseksi on tarkasteltu muun muassa oikeusministeriön työryhmän Rikosseuraamuslaitokselle laatimassa arviointiraportissa sekä valtiontalouden tarkastusviraston suorittamassa tarkastuksessa. Selvityksissä on kiinnitetty huomiota muun muassa yhteistyökäytäntöjen ja yhteistyötä ohjaavien toimintamallien puutteeseen rikosseuraamusalan työssä. (Kleemola ym. 2019: 62; Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016:

9.) Lisäksi Rikosseuraamuslaitokselle on esitetty suositukset muun muassa alueellisten viranomaisyhteistyön koordinaattorirakenteiden luomisesta, Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden yhteistyökumppaneiden laatimien asiakas-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmien yhteensovittamisesta sekä vankeus- ja yhdyskuntaseuraamuksiin liittyvien palveluiden työnjaon tarkentamista (Piispa & Lind 2021: 12–14).

Käytännöt tehdä viranomaisyhteistyötä vaihtelevat eri yksiköiden välillä ja eri rikosseuraamusalueilla (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016). Viranomaisyhteistyön määrittäminen on koettu haastavaksi ja yhteistyötä tehdään monin tavoin, minimissään lain määräämällä tavalla (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018: 11). Erilaisissa projekteissa ja yhteistyöhankkeissa aloitetut toimivat moniammatilliset yhteistyökäytännöt näyttävät hiipuvan projektin päätyttyä ja toiminnan vakiinnuttamiseen näyttää liittyvän haasteita. Herääkin kysymys, miten rikosseuraamustyöntekijät itse kokevat moniammatillisen yhteistyön merkityksen rikosseuraamusalalla ja miten edellytykset moniammatillisen yhteistyön toteuttamiseen rikosseuraamusalan työssä toteutuvat?

5 Moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö ilmiönä ja toimintana

Tämän opinnäytetyön teoreettinen pohja koostuu moniammatillisuuden käsitteellisestä tarkastelusta, jonka avulla pyrin jäsentämään moniammatillisuutta, moniammatillista yhteistyötä ja siihen liittyviä näkökulmia. Taustakuvauksena ovat kuvaukset Rikosseuraamuslaitoksesta ja organisaation strategisista linjauksista sekä lainsäädännön asettamista velvoitteista viranomaisten väliselle yhteistyölle sekä kuvaus ja suositukset vaikuttavasta yhdyskuntaseuraamustyöstä. Tässä opinnäytetyössä tarkastelen moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyössä. Näkökulmana on moniammatillisuuden toteutuminen yhdyskuntaseuraamustyössä.

Tässä opinnäytetyössä moniammatillisuuden käsitettä kuvataan sosiaali- ja terveysalan aikaisemman tutkimuksen valossa. Yhdyskuntaseuraamustyötä ei voida määritellä sosiaalityöksi, mutta yhdyskuntaseuraamustyössä hyödynnetään sosiaalityön teoriaperustaa ja menetelmiä. Yhdyskuntaseuraamustyötä voidaan jäsentää marginaalisosiaalityönä, jossa on yhtymäkohtia sosiaalityön työorientaatioihin (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014: 154). Pyrin avaamaan moniammatillisuuden käsitettä tarkastelemalla, mitä moniammatillisuus on, miten ja miksi sitä tehdään ja mitä sen toteuttamiseen tarvitaan. Käsitteiden määrittelyllä pyrin hahmottamaan, mistä moniammatillisessa yhteistyössä

on todella kyse, ja mitkä ovat sen taustalla olevat ydinajatuksukset ja mahdollinen lisäarvo työskentelylle.

5.1 Monitieteisyydestä moniammatillisuuteen

Sosiaali- ja terveysalalla asiakkaiden ongelmat ovat usein moninaisia ja niiden ratkaisemiseen tarvitaan useamman kuin yhden tieteenalan viitekehystä tai useamman kuin yhden osaamisalueen hallintaa. Ammattilaisten tietotaito yhdeltä alalta tai osaamisalueelta voi olla hyvin syvällistä, mutta ei välttämättä riittävää. Kokonaisuuksien ja monimutkaisten ilmiöiden ymmärtäminen vaatii usein monitieteistä tai moniammatillista lähestymistapaa. (Lehtinen 2014: 39.)

Nykyajan niin sanottujen pirullisten ongelmien ratkaisemiseen ei enää riitä perinteinen yhteistyö, vaan edellytetään, että eri tieteenalat ja asiantuntija-alat etsivät uusia keinoja ratkaisukeskeiseen yhteistyöhön ja tiedontuotantoon. Tällaista eri alojen välistä systemaattista yhteistyötä kutsutaan interdisiplinäärisyydeksi ja transdisiplinäärisyydeksi. (Mutanen & Rissanen 2020.) Transdisiplinäärisyys merkitsee enemmän kuin tieteenalojen yhteistyötä, sillä tiedonmuodostuksessa käytetään hyväksi monenlaista tietoa, kokemusasiantuntijuus mukaan lukien (Gibbons ym. 1994: 4–6).

Moniammatillisen yhteistyön taustatekijänä puhutaan monitieteisyydestä, joka käytännössä on sitä, että tarkastellaan jotain yhteistä ongelmaa, esim. asiakastapausta, osana laajempaa kokonaisuutta ja tarkastelussa hyödynnetään useita eri tieteenaloja (Mikkeli & Pakkasvirta 2007: 63–64).

Moniammatillisuuden käsite liittyy myös muihin lähikäsitteisiin, kuten esimerkiksi monialaisuuteen ja monitoimijuuteen. Lähtökohtaisesti monitoimijuus nähdään yläkäsitteenä, jonka alla voidaan puhua moniammatillisuudesta ja monialaisuudesta. Monialaisuudessa yhdistetään eri ammattialojen osaamista ja se on otettu monilla aloilla, kuten myös sosiaali- ja terveysalalla työyhteisöjen työtavaksi. Erilaisia tiimejä muodostetaan tietoisesti siten, että niissä työskentelevät eri alojen asiantuntijoita. Tämän kaltaista työtapaa on kutsuttu moniammatilliseksi yhteistyöksi. Monialaisuus ilmenee siis konkreettisesti moniammatillisuutena, eli käytännössä eri alojen asiantuntijoiden kanssakäymisenä (Katajamäki 2010: 158).

Moniammatillisuutta voidaan kuvata yksilön ominaisuutena tai osaamisena, jolloin moniammatillisuus tarkoittaa kykyä hallita niitä taitoja, joita moniammatillinen työskentely edellyttää. (Katajamäki 2010: 6.) Tai moniammatillisuus voidaan nähdä yhteisöllisenä käsitteenä, jolloin moniammatillisuus on jaettua asiantuntijuutta (Collin & Valleala & Herranen & Paloniemi, & Pyhälä-Liljeström 2012: 32), jossa moniammatillisuutta käytetään välineenä kehittää yksilöiden ja ryhmien ammatillista osaamista (Kekoni & Mönkönen & Hujala & Laulainen & Hirvonen 2019: 17).

Monitoimijuus voi viitata myös muiden ryhmien kuin ammattilaisten mukana oloon yhteistyössä. Monitoimijaisella yhteistyöllä tarkoitetaan yhteistyön tekemistä, kehittämistä ja tutkimista ja tiedontuottamista siten, että kansalainen on osallinen sekä palveluprosessissa, että palvelun kehittämis- ja tutkimusprosessissa. (Pyykkönen 2013: 4.) Monialaisuudessa viitataan siis toimijoihin, kun taas moniammatillisuudessa viitataan itse toimintaan (Katajamäki 2010: 158), mutta huomioidaan myös asiakkaan osallisuus yhteistyössä (Collins & Evans 2002: 75). Tässä opinnäytetyössä käsittelen ammattilaisten käytännön tasolla tapahtuvaa työtä ja käytän termiä moniammatillinen kuvaavaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

5.2 Moniammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuutta on tutkittu ja määritelty useista eri viitekehyksistä. Teoreettisena viitekehyksenä ovat olleet muun muassa organisaatioteoriat, professioteoriat, sosiaalisen vaihdon teoriat sekä tiimien ja ryhmien kehitykseen liittyvät erilaiset teoriat ja mallit. (D'Amour & Ferrada-Videla & San Martin Rodriguez & Beaulieu 2005: 117–126.) Koska moniammatillista yhteistyötä tutkitaan monesta eri viitekehyksestä myös määritelmät siitä, mitä moniammatillinen yhteistyö on, vaihtelevat tutkijoiden teoreettisen taustan mukaisesti.

Voimme tarkoittaa moniammatillisuudella hyvin erialisia asioita ja käytämme käsitettä itselleen sopivassa merkityksessä sen tarkemmin miettimättä, mitä moniammatillisuus todella tarkoittaa. Ymmärrys sen merkityksestä elää ja mukautuu erilaisten vuorovaikutustilanteiden kautta erilaisissa yhteistyötilanteissa (Pärnä 2012: 48). Isoherrasen (2004) mukaan moniammatillisuus on eräänlainen sateenvarjokäsite, joka pitää sisällään monenlaisia ja tasoisia ilmiöitä, erilaisia yhteistyön muotoja ja tapoja toimia yh-

dessä (Isoherranen 2004: 13–14). Toisin sanoen, käsitteenä moniammatillisuus on varsin tuttu, mutta itse asia eli se, mitä moniammatillisuus on ja mitä sillä tarkoitetaan, vaihtelevat.

Suomen kielessä käytetään vain yhtä sanaa, moniammatillinen yhteistyö, kuvaamaan monen tasoista eri toimijoiden välistä yhteistyötä, kun taas esimerkiksi englanninkielisessä kirjallisuudessa käytetään useita termejä kuvaamaan moniammatillisen työskentelyn nyansseja ja työskentelyn intensiteettiä. Näitä termejä ovat moniammatillinen, (multiprofessional), ammattiryhmien välinen (interprofessional) ja ammattirajat ylittävä (transprofessional) yhteistyö. Ensimmäinen viittaa perinteiseen yhteistyöhön, kun taas jälkimmäisillä kuvataan pidemmälle kehittynyttä, intensiivisempää yhteistoimintaa. (Kekoni ym. 2019: 15.)

Yleisesti moniammatillisuudella tarkoitetaan yhteistyötä, jossa eri alan asiantuntijat tekevät työtä yhteisen päämäärän, tavoitteiden ja vision saavuttamiseksi (Pärnä 2012: 26; Isoherranen 2008: 27; D'Amour ym. 2008). Moniammatillinen yhteistyö eroaa muusta yhteistyöstä siinä, että työskentelyssä eri alan ammattilaiset pyrkivät tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti etsimään ratkaisuja yhteiseen ongelmaan tai käsiteltävään asiaan. Yhteistyössä pyritään saamaan mahdollisimman kokonaisvaltainen käsitys käsiteltävästä asiasta ja löytämään paras mahdollinen tapa, jolla asia saadaan ratkaistua. (Isoherranen 2004: 13–14.)

Moniammatillisuus voi olla strategia kehittää palveluja tai väline saavuttaa tiettyjä päämääriä mahdollisimman optimaalisella tavalla (Nummenmaa 2011: 178). Moniammatillisuutta voidaan käyttää esimerkiksi hallinnollisissa ratkaisuissa ja strategisessa suunnittelussa, joissa päätöksenteko edellyttää monialaista ja kokonaisvaltaista tilanteen tarkastelua (Isoherranen 2004: 13–14). Tässä opinnäytetyössä keskityn asiakastyössä tehtävään moniammatilliseen yhteistyöhön, jota sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä käytetään useimmiten asiakkaiden päivittäisten ongelmien selvittämisessä (Isoherranen 2004: 13), ja jonka tavoitteena on, että asiakkaat saisivat parempaa palvelua ammattilaisten tehdessä tiivistä yhteistyötä (Pehkonen & Martikainen & Kinni & Mönkkönen 2019: 89).

Sosiaali- ja terveysalalla moniammatillisuudessa lähtökohtana on asiakas ja työskentelyssä pyritään huomioimaan asiakkaan elämän kokonaisuus ja hänen moninaiset tarpeensa. Työskentelyssä eri alan asiantuntijat kokoavat tietonsa ja taitonsa yhteen ja

vuorovaikutusprosessissa rakentavat yhteisen käsityksen asiakkaan tilanteesta, tarvittavista toimenpiteistä ja ongelmien ratkaisusta. (Isoherranen 2008: 34; Isoherranen 2004: 13.) Asiakkaan ja asiakaslähtöisyyden asettaminen työskentelyn tavoitteeksi ei aina ole itsestään selvää. Yhteistyölle voi olla muitakin intressejä, jotka saattavat liittyä esimerkiksi organisaation tavoitteisiin, työntekijöiden ammatillisiin tavoitteisiin tai henkilökohtaisiin tavoitteisiin. (D'Amour ym. 2008.)

Parhaimmillaan eri ammattilaisten tietojen ja taitojen jakaminen ja yhteen kokoaminen tuottavat kokonaan uutta tietoa, joka ei ole vain eri ryhmien tietotaidon yhdistämisen summa, vaan kokonaan uusi oivallus tai yhteistyön avulla löydetty uusi synteettisempi ajattelutapa yhteistyöhön tai hallinnollisia rajoja ylittävä toimintamalli. (Efstathiou & Mirmalek 2014: 239.) Oleellista on myös asiakkaan roolin näkeminen aktiivisena toimijana yhteistyössä, eikä yhteistyön kohteena. Moniammatillisen yhteistyön hyödyt jäävät osittain saavuttamatta, mikäli yhteistyön osapuolet, myös asiakas ja hänen läheisensä eivät ole mukana ammattilaisten rinnalla suunnittelemassa, toteuttamassa ja arvioimassa yhteistyön toteutumista. (Collins & Evans 2005: 75; Isoherranen 2008: 34.)

WHO:n määritelmän mukaan moniammatillinen yhteistyö (*collaborative practice*) toteutuu terveydenhuollossa silloin kun,

useat terveydenhuollon ammattilaiset, joilla on erilainen ammatillinen tausta, tuottavat korkealuokkaisia kokonaisvaltaisia palveluja yhdessä potilaiden, heidän perheidensä, hoitajiensa ja yhteisöjensä kanssa. (WHO 2010: 13.)

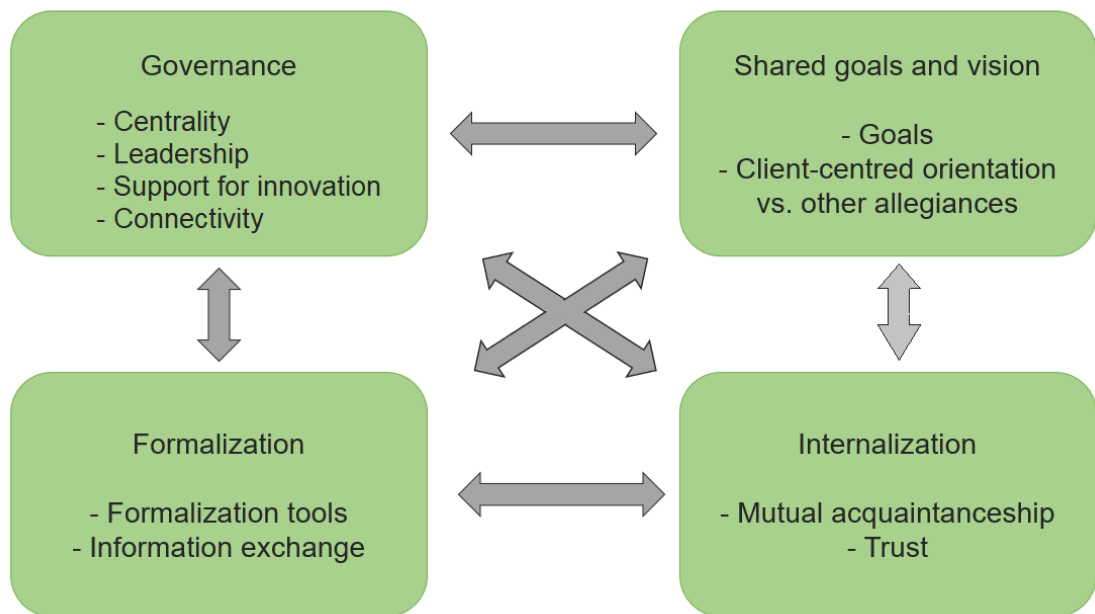
Tiivistetysti sanottuna moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa sitä, että erilaisten koulutus- ja ammattitaustan omaavien työntekijöiden tulisi tehdä yhteistyötä mahdollisimman hyvin asiakkaan parhaaksi. Työskentelyssä korostuvat asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien yhteen kokoaminen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö sekä verkostojen huomioiminen. (Isoherranen 2004: 14.) Yhteistyön avulla ratkaistaan asiakkaan ongelmia, jotka voivat olla liian haastavia yksittäisen ammattiryhmän näkökulmasta tai erillisesti työskennellen (Sandström ym. 2018).

5.3 Moniammatillisen yhteistyön käytännönläheinen tarkastelu

Moniammatillista yhteistyötä paljon tutkineiden Danielle D'Amourin ym. (2008) mukaan moniammatillisen yhteistyön prosessimainen luonne mahdollistaa sen käytännönlähe-

sen tarkastelun. D'Amour (2008) työryhmineen ovat kehittäneet empiiriseen tutkimukseen pohjautuen neliulotteisen mallin, joka pohjautuu D'Amourin ym. (2005) aikaisemmin kehittämään strukturaatiomalliin, (*Structuration Model of Interprofessional Collaboration*), joka kuvaa moniammatillisen yhteistyön rakenteistumista. (D'Amour ym. 2008.)

D'Amourin ym. (2008) mallissa oletetaan, että moniammatillinen yhteistyö on dynaaminen prosessi, joka etenee vaiheittain. Malli voidaan nähdä yhteistyön struktuurina ja konkreettisista asioista koostuvana yhteistyöprosessina. Mallissa yhteistyötä määritellään kymmenen indikaattorin avulla, jotka on jaettu neljään ulottuvuuteen. Kaksi ulottuvuudesta liittyy yksilöön ja vuorovaikutukseen ja kaksi organisaatioon ja rakenteellisiin tekijöihin. Ulottuvuudet liittyvät ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Kuvassa 3. on esitetty yhteistyömallin neljä ulottuvuutta ja niihin liittyvät kymmenen indikaattoria. (D'Amour ym. 2008.)

Kuva 3. Neliulotteinen yhteistyömalli mukaillen D'Amourin ym. (2008) yhteistyömallia (D'Amour ym. 2008).

Ensimmäinen ulottuvuus liittyy yhteisiin tavoitteisiin ja visioon (*shared goals and vision*). Sen mukaan moniammatillisessa työskentelyssä tulee yhdessä sopia toiminnan sisällöstä, menettelytavoista sekä luoda yhteiset tavoitteet ja visio työskentelylle. Eri aloilta ja eri lähtökohdista ja arvopohjilta toimivien työntekijöiden tulee avoimesti keskustella siitä, mikä on yhteistyön tavoite (*goals*) ja mikä on sen tuoma lisäarvo kullekin taholle. Oletuksena on, että eri toimijoilla on erialaisia tavoitteista ja intressejä yhteistyölle, jotka saattavat liittyä organisaation tavoitteisiin tai omiin ammatillisiin tavoitteisiin

tai asiakkaan saamaan palveluun. Työskentelyssä eriävät intressit tulee yhdessä avata ja niistä tulee keskustella avoimesti ja asettaa yhdessä asiakaslähtöisyys etusijalle (*client-centred orientation vs. other allegiances*). (D'Amour ym. 2008.)

Toinen ulottuvuus liittyy työskentelyssä mukana oleviin ihmisiin ja heidän välisiinsä suhteisiin ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Eri toimijoiden tulee tuntee toisensa, työskentelyn lähtökohdat, arvot ja tieteiden viitekehykset ja tiedostaa keskinäinen riippuvuus toinen toisiinsa. Yhteistyössä pyritään yhteensovittamaan eri viitekehysistä tulevien toimijoiden tiedot, taidot ja arvot (*internalization*). Tämä edellyttää keskinäistä tuttavuutta (*mutual acquaintanship*), luottamusta (*trust*) ja luottamista toistensa ammattitaitoon ja kykyyn ottaa vastuuta yhteisestä tavoitteista, eli yhteisestä asiakkaasta. (D'Amour ym. 2008.)

Kolmas, organisaation liittyvä ulottuvuus on hallinnollinen taso (*governance*). Käytännössä tämä tarkoittaa, että yhteistyön tekemiselle on oltava selkeä ohjaus ja suunta organisaation ylimmältä taholta sekä strategiset linjaukset yhteistyön merkityksestä ja tarpeellisuudesta. (*centrality*) Toimiva yhteistyö edellyttää johtajuutta, (*leadership*) joka käytännössä tarkoittaa sitä, kiinnitetään aktiivisesti huomiota siihen, että työskentely etenee tarkoituksenmukaisesti haluttuun suuntaan. Johtajuutta voivat käyttää joko siihen valtuutetut henkilöt tai työskentelyssä mukana olevat ammattilaiset, jolloin se tulee olla ns. jaettava johtajuutta ja siitä tulee etukäteen sopia. Yhdessä työskentely tuottaa usein uudenlaisia tapoja toimia tietyissä tilanteissa, jolloin on erityisen tärkeää, että kunkin organisaation johto tukee uudenlaisia toimintamalleja ja tapoja tehdä työtä uudella tavalla. (*support for innovation*) Lisäksi yhteistyölle ja yhdessä työskentelylle ja keskustelulle tulee olla riittävästi aikaa ja paikkoja (*connectivity*). Ilman sitä yhteistyö ei voi rakentua ja muotoutua. (D'Amour ym. 2008.)

Neljäs ulottuvuus liittyy toiminnan virallistamiseen ja muodolliseen sopimiseen yhteistyön tavoista, vastuista ja vastuiden jakamisesta (*formalization*). Asioista on tärkeä sopia kirjallisesti, tai käyttää yhdessä sovittuja välineitä yhteistyöstä sopimiseen, (*formalization tools*) jotta jokainen toimija tietää, mitä heidän tulee tehdä ja mitä heiltä odotetaan yhteistyössä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Yhteinen sopiminen lisää tiedonkulkua ja sitä kautta toiminta voi saada vakiintuneemman muodon, kun asioista on virallisesti sovittu. Tiedonkulkuun ja tietojen vaihtoon (*information exchange*) tulee muutoinkin kiinnittää huomiota ja luoda sellainen järjestelmä, joka edesauttaa nopeaa ja ajantasaista tiedonkulkua. (D'Amour ym. 2008.)

5.4 Moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä

Moniammatillista yhteistyötä ja sen edellytyksiä on tutkittu laajasti sosiaali- ja terveysalalla sekä Suomessa että ulkomailla ja näissä tutkimuksissa on löydetty moniammatillista yhteistyötä edistäviä ja sitä estäviä tekijöitä. (kts. esim. D'Amour ym. 2008; Sandström ym. 2018, Isoherranen 2012.) Pukkila ym. (2020) ovat kehittäneet sosiaali- ja terveysalan käyttöön ”monialaisuusmittarin”, joka mittaa toimivaa monialaista yhteistyötä. Siinä toimivan yhteistyön edellytykset on jaoteltu kolmeen osa-alueeseen, joita ovat: työyhteisön toimiva vuorovaikutus, yhteistyön onnistunut organisoituminen ja työntekijää tukeva työyhteisö. (Pukkila & Helander & Rantala 2020.)

Seuraavassa tarkastelen yhteistyön edellytyksiä lähemmin, käyttäen D'Amourin ym. (2008) nelikulotteisen yhteistyömallin jakoa, jossa yhteistyö osa-alueet on jaettu neljään ulottuvuuteen. Kaksi ulottuvuudesta liittyy yksilöön ja vuorovaikutukseen ja kaksi organisaatioon ja rakenteellisiin tekijöihin. (D'Amour ym. 2008.)

5.4.1 Yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvät tekijät moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä

Moniammatillisen yhteistyön onnistuminen liittyy vahvasti yksilön toimintaan, ja edellyttää osallistujilta asiantuntijuuden lisäksi vuorovaikutustaitoja ja kykyä ratkaista ongelmia yhdessä. Yksilöiden, jotka tulevat eri lähtökohdista, eri organisaatioista ja edustavat eri tieteenaloja, tulee yhdessä määritellä ja löytää yhteisymmärrys työskentelyn tavoitteista ja siitä, mitä ollaan tekemässä, miten ja miksi? (Efstathiou & Mirmalek 2014: 247; D'Amour ym. 2008).

Yhteisen ymmärryksen löytämiseksi tarvitaan avoimuutta, keskustelua ja yhdessä työskentelyä. Tämä vaatii ammattilaiselta tahtoa ja taitoa avoimeen vuorovaikutukseen ja toisten näkemysten kunnioittamiseen. (Efstathiou & Mirmalek 2014: 246.) Merkittäviä yhteistyötä edistäviä tekijöitä ovat luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri, jossa eri osapuolten tiedot ja taidot ja osaaminen tulevat huomioituiksi ja jossa asiantuntijuuden rajaylitykset ovat mahdollisia. (kts. D'Amour ym. 2008; Katajamäki 2010:159; Isoherranen 2008: 34.)

Moniammatillisessa yhteistyössä jokaisella eri alaa edustavalla toimijalla on omaan ammatti- ja tieteenalaan liittyvät tavat toimia, erilaiset työkuultuurit ja metodit toteuttaa

asioita. Eri alan ammattilaiset katsovat asioita eri näkökulmista ja toisinaan asiantuntijoiden näkemykset eroavat toisistaan, jolloin kokonaisvaltaisen käsityksen ja yhteisen ymmärryksen muodostaminen voi olla vaikeaa. (Efstathiou & Mirmalek 2014: 245.) Yhteistyössä toimintatapoja tulee arvioida yhdessä ja tutkia kriittisesti. Keskustelemalla voi oppia ymmärtämään, miksi yhtäällä asiat tehdään jollakin tavalla. Näiden syiden ymmärtäminen auttaa ryhmää muodostamaan yhteistä ymmärrystä ja yhteisen toimintatapojen kehittämistä. Tavoitteena on yhteensovittaa erilaiset toimintatavat ja löytää paras mahdollinen tapa toimia juuri kyseisessä tilanteessa. (Efstathiou & Mirmalek 2014:246; Rekola 2008: 16.)

Yhteisen ymmärryksen saavuttamisen taustalla on ajatus siitä, että eri aloilla työskentelevien ja eri lähtökohdista asiaa katsovien yhteistyöllä saavutetaan enemmän moninaisten ongelmien selvittämisessä, kuin yksilöllisesti työskennellen yhteensä (Pärnä 2012: 60). Kenenkään omaa näkökulmaa ei tarvitse hylätä, mutta keskustelemalla ja neuvottelemalla voidaan luoda synteesejä, uusia käsitteitä, joiden avulla voidaan luoda uusia toimintatapoja. (Efstathiou & Mirmalek 2014: 246.)

Perinteisesti sosiaali- ja terveysalalla työkulttuuri painottaa työntekijöiden suurta autonomiaa, vahvaa asiantuntijuutta ja itsenäistä työskentelyä (Stenvall & Virtanen 2012: 33). Moniammatillisessa yhteistyössä tarvitaan rohkeutta tarkastella kriittisesti omaa asiantuntijuutta, jotta yhteinen ymmärrys käsiteltävästä asiasta voi laajentua. Tarvitsemme laajempaa asiantuntijuutta ja tiedon muodostamisen tapaa, jotta voimme vastata yhä kiivaammin muuttuvan yhteiskunnan moninaisiin tarpeisiin ja monimutkaisiin kysymyksiin. Yhteistyöhön tulee hyväksyä myös muiden kuin ammattilaisten mukana olo uusien näkökulmien ja ratkaisujen tarjoajana. (Collins & Evans 2002: 75.)

Maallikoiden mukaan ottaminen päätöksentekoprosessiin laajentaa kaikkien asiantuntijuutta. Asiakkaat ovat parhaita asiantuntijoita omassa elämässään ja voivat tuoda yhteistyöhön jotain sellaista kokemusperäistä asiantuntijuutta, jota tieteen edustajilla tai tieteen ammattilaisilla ei ole. (Collins & Evans 2002: 75.)

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää eri toimijoiden roolien selkeyttä sekä kunkin toimijan oman erityisosaamisen ymmärtämistä ja kykyä käyttää omaa asiantuntijuutta erilaisissa keskustelu- ja vuorovaikutustilanteissa (Isoherranen 2004: 14–15; D'Amour ym. 2008). Oma ydinosaamisalue tulee olla niin kirkkaana, että pystyy perustelemaan, mitä lisäarvoa oma osaaminen tuo yhteiseen työskentelyyn (Pärnä 2012: 138). Lisäksi tulee

tuntea muiden toimijoiden ydinosaamisalueet riittävän hyvin, jotta työskentelyä voidaan kehittää ja saavuttaa yhteistyön avulla saavutettavissa oleva mahdollinen lisäarvo (Nummenmaa 2011: 184).

Roolien sekoittaminen ja erilaisuuden hyödyntäminen ryhmässä auttaa asiantuntijuuden kehittymistä, jolloin eri tieteenalojen ihmiset, eri statuksella - senior, junior - työskentelevät ihmiset voivat oppia toisiltaan (Efstathiou & Mirmalek 2014: 242). Asiantuntijuus on osaamisen jatkuvaa kehittämistä ja uuden tiedon luomista (Nummenmaa 2011: 190).

Ammattilaisten tulee siis osata hyödyntää toistensa osaamista, tuoda oma tietotaito muiden käytettäväksi sekä rakentaa tietoa yhdessä (Mönkkönen ym. 2019b: 48). On siis tärkeämpää tietää keneltä kysyä neuvoa, kuin tietää kaikkea itse. Lisäksi on tärkeää tiedostaa, että aitoon asiantuntijuuteen kuuluu kyky huomioida kokemuksen tuoma asiantuntijuus yhteisessä päätöksenteossa (Collins & Evans 2002: 75).

5.4.2 Organisaatioon ja rakenteisiin liittyvät tekijät moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä

Taustaorganisaatioiden ja johdon tulee järjestää työolot sellaisiksi, että työntekijöillä on todella mahdollisuus ja aikaa osallistua moniammatilliseen työskentelyyn ja se on määritelty osaksi toimijoiden työtehtäviä (Pärnä 2012: 149; D'Amour ym. 2008). Nykyisten työpaineiden vuoksi työntekijät eivät välttämättä halua sitoutua tai löydä motivaatiota moniammatilliseen yhteistyöhön. Yhteistyö voidaan nähdä välttämättömänä pahana ja aikaa vievänä rasitteena oman työn lisäksi. (Toiviainen 2017: 17.)

Määttä (2006) on tutkinut eri hallinnonalojen ammattilaisista koostuvien moniammatillisten ryhmien toiminnan edellytyksiä, ja tutkimustulosten mukaan haasteeksi moniammatillisessa yhteistyössä ovat nousseet muun muassa työntekijöiden kokemus siitä, ettei annetuilla resursseilla pystytä toteuttamaan kaikkia odotettuja velvoitteita. Lisäksi salassapitosäännökset ja organisaatio- ja ammattihierarkiat nähtiin aidon yhteistyön esteenä. Tutkimuksessa nousi myös esiin, että työntekijät kokivat, että yhteistyön hyödyt jakautuivat epätasaisesti ja epäoikeudenmukaisesti siten, että yhteistyötä nähtiin tehtävän vain jonkin organisaation hyödyksi. (Määttä 2006: 576–578.)

Johtamisella, organisaatorakenteilla ja organisaation yhteistyökulttuurilla on tärkeä merkitys moniammatillisen yhteistyön edellytysten luojana. Moniammatillinen yhteistyö

edellyttää yhteistyön koordinoitua, yhteistyötä tukevia organisaatorakenteita, vahvaa johtajuutta sekä johdon tukea. (D'Amour 2008.) Usein onnistuneeseen yhteistyöhön tarvitaan joku vastuullinen henkilö, joka määrittelee vastuukysymykset, roolit sekä ohjaa ryhmää muodostamaan yhteistä ymmärrystä ja yhteisen toimintamallien kehittämistä (Isoherranen 2012: 5).

Moniammatilliseen yhteistyöhön tarvitaan moniammatillista yhteistyötä tukevat organisaatorakenteet (Isoherranen 2012: 5) sekä toimintaa ohjaavaa lainsäädäntöä, sen säätlemää viranomaisvastuuta, toimivaltaa ja oikeutta puuttua epäkohtiin (Määttä 2006: 579). Johdolla on oltava selkeä visio siitä, mihin tuloksiin yhteistyöllä pyritään (Pärnä 2012: 149). Johdolla on tärkeä tehtävä luoda edellytyksiä ja resursseja yhteistyölle, mutta myös innostaa ja kannustaa työntekijöitä yhteistyön tekemiseen.

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää työtä ja toimenpiteitä sekä organisaatioiden että yksittäisten toimijoiden näkökulmasta. Tässä opinnäytetyössä tarkastelen rikosseuraamusalan ammattilaisten asiakastyössä tekemää moniammatillista yhteistyötä, joten keskityn yksilöön ja vuorovaikutuksen liittyvien edellytysten tarkasteluun moniammatillisessa yhteistyössä.

5.5 Moniammatillisen yhteistyön intensiivisyys ja yhteistyötasot yhdyskuntaseuraamustyössä

Moniammatillisen yhteistyön intensiivisyyteen vaikuttavat muun muassa toimiva vuorovaikutus ja asiakkaan osallisuus yhteistyössä. Moniammatillinen yhteistyö edellyttää sujuvaa vuorovaikutusta ja luottamuksellista ilmapiiriä, jossa työryhmän kulttuuri sallii kaikkien tasa-arvoisen osallistumisen ja keskustelun. (Isoherranen 2004: 79; Mönkkönen ym. 2019b: 48; Efstathiou & Mirmalek 2014; D'Amour ym. 2008.) Luottamuksellinen ilmapiirin rakentaminen on myös tutkitusti edellytys pyrkimyksessä vaikuttavaan yhdyskuntaseuraamustyöhön (Andersson 2016: 64). Moniammatillisessa yhteistyössä ammattilaiset voivat työskennellä joko rinnakkain asiakkaan kanssa, (*multiprofessional*) yhdessä keskustellen muodostaakseen yhteisen käsityksen ja tavoitteen (*interprofessional*) tai asiakaslähtöisesti, tasavertaisesti toimien ja sovitusti ammattiroolirajoja rikoen (*transprofessional*). (Isoherranen 2004: 17.)

Moniammatillinen yhteistyö (*multiprofessional*) voi aluksi olla muodollista työskentelyä, jossa eri alan asiantuntijat työskentelevät rinnakkain asiakkaan parhaaksi, kukin omista

lähtökohdistaan, oman organisaation, ammattiryhmän, arvojen, toiminta- ja kulttuurin näkökulmasta. Työskentelyssä ammattilaiset tutkivat yhteistä ongelmaa, esimerkiksi asiakastapausta, mutta eivät varsinaisesti työskentele yhdessä, prosessoiden asiakkaan tilannetta yhdessä. (Mikkeli & Pakkasvirta 2007: 65.) Toisin sanoen eri ammattiryhmien työntekijät työskentelevät yhteisen asian, tavoitteen tai ongelman eteen, mutta yhteistyö on yksisuuntaista ja se hoidetaan esimerkiksi työjaon puitteissa konsultaationa tai tietojen vaihtona (Nummenmaa 2011: 182). Tämänäköinen työskentely voi tarkoittaa sitä, että eri ammattiryhmien työntekijät tekevät omaan työnkuvaansa liittyviä perustehtäviä ja toiminta perustuu vakiintuneeseen toteutustapaan ja yhteistyö voi tapahtua määräyksinä, avunpyyntöinä tai yhdessä keskustellen asiakkaan tilanteesta. (Collin ym. 2012: 37.)

Yhdyskuntaseuraamustyössä yhteistyö perustuu usein työnjakoon ja kyseessä on usein eritavoin vakiintuneet tai lainmääräämät yhteistyökäytännöt organisaatioiden tai asiantuntijoiden välillä. Yhdyskuntaseuraamustyöhön liittyy lakisääteisiä virkamiehen velvollisuuteen perustuvia toimenpiteitä, joissa tulee toimia yhteistyössä eri viranomaisien kanssa. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018: 11.) Esimerkiksi kirjalliset tietojen pyynnöt eri viranomaisille yksilöllisen asiakastilanteen kartoittamista tai rangaistusajansuunnitelman tekemistä varten ja erilaiset konsultaatiot ovat tavallista perustyötä yhdyskuntaseuraamustyössä (Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano 2020).

Moniammatillisen yhteistyön (*interprofessional*) katsotaan usein edellyttävän ammattien välistä yhdessä tekemistä, jossa eri alan asiantuntijat muodostavat yhdessä keskustelun riittävän yhteisymmärryksen asiakkaan tilanteesta ja tarvittavista toimenpiteistä asiakkaan tilanteen tukemiseksi. Moniammatillinen yhteistyö tulee siis sisältää yhteistä käytännön työtä, jonka pohjalta saattaa syntyä yhteistä ymmärrystä ja ajatuksia siitä, miten asioita voitaisiin tehdä yhdessä, uudella tavalla (Isoherranen 2004: 17; Kekoni ym. 2019: 34, D'Amour 2008).

Yhteistyön lisääntyessä ja keskinäisen luottamuksen rakentuessa, yhteistyö voi tiivistyä ja mennä astetta syvemmälle. Onnistuneessa prosessissa työntekijöille muodostuu selkeä ymmärrys siitä, mitä rakenteita on tuettava, jotta yhteinen työ onnistuu (Efstathiou & Mirmalek 2014: 235). Usein tällainen yhdessä tekeminen on pitkäaikaista työskentelyä asiantuntijoiden kesken. Keskeistä yhteistyössä on vuoropuhelu eri ammattiryhmien

välillä ja vuorovaikutuksessa syntyvä ymmärrys tilanteen vaatimasta työskentelyn tavasta, kokonaisvaltaisesta hahmottamisesta ja eri tieteen alojen ja eri ammattilaisten tietämyksen hyödyntäminen yhteisen asian ratkaisemiseksi. (Vuolanto 2015: 297–298.)

Tämän tyyppisessä yhteistyössä myös asiakkaan osallisuudessa ja vuorovaikutuksen tasossa siirrytään intensiivisemmälle tasolle. Yhteistyön edetessä asiakkaan rooli muuttuu aktiivisemmaksi toimijaksi. Työntekijöiden ja asiakkaan välille muodostuu yhteistyösuhte, jossa on yhteinen tavoite. Työskentelyssä pyritään yhdessä muodostamaan käsitys kokonaistilanteesta ja rakentamaan sitä yhdessä. Työntekijät pyrkivät tulemaan lähemmäksi asiakasta ja rajat asiantuntijaverkoston ja asiakkaan välillä hämärtyvät, mutta eivät katoa. Asiantuntijan valta on läsnä tilanteessa ja vaikuttaa asiakkaan toimimiseen ja rooliin yhteistyöverkoston jäsenenä. (Isoherranen 2004: 16; D’Amour ym. 2008.)

Yhdyskuntaseuraamustyössä asiakassuunnitelmat laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa ja rangaistusajansuunnitelma on yhteistyösuunnitelma, jonka taustalla on ammatillinen arvio, ja jossa huomioidaan asiakkaan riskit, tarpeet, suojaavat- ja vastavastustekijät, merkitykselliset asiat ja motivaatiotaso. Työskentelyssä voidaan päästä intensiiviselle tasolle ja yhteisymmärryksen pitkäjänteisten tavoitteista. (Andersson 2016: 48.)

Moniammatillisessa yhteistyössä (transprofessional) ajatuksena on, että ryhmän asiantuntemus sulautuu yhteiseksi tietämykseksi, jolloin tietoisesti unohdetaan tieteen tai ammattialojen erottelu ja keskitytään ongelmien ratkaisemiseen. Asiakkaan rooli yhteistyössä on olla aktiivinen toimija, subjekti, joka on oman tilanteensa asiantuntija ja määrittelee omaa toimijuutta yhteisymmärryksessä ja suunnitelmallisesti, yhteistyössä moniammatillisten asiantuntijajäsenten kanssa. (Pehkonen ym. 2019: 108–110.)

Käytännössä tämä tarkoittaa, että yhteistyössä yhdistetään luovasti eri alojen osaamista ja yksi asiantuntija pystyy omaksumaan myös toisen asiantuntijan osaamista ja toimimaan tarvittaessa myös hänen roolissaan. Lähtökohtana on asiakaslähtöisyys ja asiakkaan tarpeet, eikä niinkään perinteisistä professioista lähtevä ajattelu, jossa jonkun tietyn alan ammattilaisen oletetaan löytävän ratkaisu asiakkaan ongelmiin. Asiakkaan ongelmiin pyritään löytämään paras mahdollinen ratkaisu yhdessä asiakkaan kanssa. (Isoherranen 2004: 16–19.)

Intensiivinen yhteistoiminta edellyttää rohkeutta tarkastella kriittisesti omia työtapoja ja kyseenalaistaa aiempia oletuksia ja uskomuksia. Tarvitaan rohkeutta ylittää asenteellisia rajoja, jotta oma ymmärrys ja asiantuntijuus voi laajentua. Yhteistyö edellyttää kykyä hyödyntää toisten asiantuntemusta lisätäkseen omaa ymmärrystä. (Kekoni ym. 2019: 31). Intensiivinen yhteistoiminta edellyttää kokemusperäisen asiantuntijuuden hyväksymistä osaksi ammatillista asiantuntijuutta (Collins & Evans 2002: 75).

Tämän tyyppistä intensiivistä yhteistyön muotoa on käytetty esimerkiksi vaativien potilasryhmien hoidossa (Collin ym. 2012: 39). Yhdyskuntaseuraamustyössä kohdataan erityistä tukea tarvitsevia, vaativia asiakasryhmiä. Työskentelyn tulee olla Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaan vaikuttavaa ja suunnitelmallista (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023). Asiakastyön suositusten mukaan vaikuttavassa ja suunnitelmallisessa työskentelyssä pyritään asiakaslähtöisyyteen, luottamuksellisen ilmapiirin luomiseen ja vuorovaikutusta lisäävien työmenetelmien käyttöön. (Andersson 2016: 66.) Asiakas tulee kohdata oman elämänsä subjektina ja asiakkaan yksilöllinen tilanne arvioidaan ja kuullaan vuorovaikutuksessa, jossa muodostetaan yhteinen ymmärrys ja tulkinta tilanteesta ja yhteistyön tarkoituksesta ja tavoitteista. Suosituksissa pidetään tärkeänä hyödyntää kokemusasiantuntijuuden tuomaa asiantuntemusta. Työskentelyssä tulee pyrkiä työntekijän ja asiakkaan aitoon tasavertaisuuteen, työntekijän ammattirooli huomioiden. (Andersson 2016: 56–58; Piispa & Lind 2021: 13)

Yhdyskuntaseuraamustyön projekteissa, kuten vankeusaika mahdollisuutena! hankkeessa on käytetty ammattirajat ylittävä yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä, esimerkiksi TE-toimiston työntekijät ovat toimineet aktiivisesti yhteistyössä ja osaksi rikosseuraamustoimiston työntekijöinä, tehden tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten ja asiakkaan kanssa. Lisäksi suunnitteilla olevassa toimintamallissa nuorille rikoksentekijöille, ks. luku 4.3, pyritään luomaan intensiivistä yhteistoimintaa mukailevaa moniammatillista toimintamallia, jossa nuori saa tuen ja palvelut yhdestä moniammatillisesta yksiköstä. Moniammatillisella osaamisella varmistetaan nuoren tilanteen kokonaisvaltainen selvittäminen sekä nuoren tuki ja mahdollisuudet suuntautua kohti rikoksetonta ja päihteetöntä elämää. (Sambou & Piispa 2019: 12.)

Rikosseuraamustyössä yhteistoiminnallisuuden saavuttaminen ja ylläpitäminen vaatii vuorovaikutukselta paljon. Tärkeää on saavuttaa luottamuksellisen suhde työntekijän ja

asiakkaan välille, jotta voidaan löytää yhteisymmärrys työskentelyn tavoitteista asiakkaan tarpeet ja olosuhteet huomioiden, mutta täytäntöönpanon kannalta pyrkiä uusintarikollisuuden vähäentämiseen. (Andersson 2016: 64; Linderborg 2007.)

5.6 Moniammatillisen yhteistyön merkitys rikosseuraamusalalla

Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaat ovat usein erityistä tukea tarvitsevia henkilöitä, joiden ongelmat ovat usein hyvin monelta eri elämän osa-alueelta, eikä usein vain yhden tieteen viitekehys tai yhden osaamisalueen hallinta riitä niiden ratkaisemiseen. Puhutaan ns. yhteisasiakkaista eli asiakkaista, joiden palvelutarpeet ovat usealta alalta. Heidän ongelmien ratkaiseminen edellyttää tiivistä yhteistyötä eri sote-toimijoiden välillä. Yhteistyöhön tulee osallistua johto, eri alojen ammattilaiset sekä tavalliset kansalaiset. (Hujala & Lammintakainen 2018: 10.)

Perinteinen viranomaisten välinen moniammatillinen yhteistyö ei enää riitä rikosseuraamustyössä ja Rikosseuraamusalalla on havahduttu siihen, että esimerkiksi kokemusasiantuntijuuden hyödyntämiseen moniammatillisessa yhteistyössä ja sen kehittämisessä on erityisen tärkeää (Piispa & Lind 2021: 13). Kokemusasiantuntijuuden hyödyntäminen on nähty edellytyksenä tuottaa vaikuttavaa ja aidosti asiakkaan tarpeisiin vastaava palvelua (Andersson 2016: 50).

Intensiivinen moniammatillinen yhteistyö nähdään siis yhtenä ratkaisuna ja keinona vastata rikosseuraamusasiakkaiden moninaiisiin tarpeisiin. Intensiivisellä moniammatillisella yhteistyöllä pyritään muun muassa vaikuttavaan, asiakaslähtöiseen ja suunnitelmalliseen asiakastyöhön, jonka avulla pyritään ehkäisemään uusintarikollisuutta ja autamaan rikoksiin syyllistyneitä kiinnittymään yhteiskunnan normaalipalveluihin (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023).

Lähtöoletuksena on, että moniammatillinen yhteistyö tulee yleistymään rikosseuraamusalalla ja moniammatillinen yhteistyön merkitys korostuu yhteiskunnallisesti yleisen turvallisuuden takaamisessa ja yksittäisten rikosseuraamusasiakkaiden ongelmien ratkaisemisessa. Laki edellyttää yhteistyön tekemistä ja raportit suosittelevat moniammatillista yhteistyötä toimintatapana, mutta tutkittua tietoa ei ole siitä, mitä ja millaista on moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä.

6 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella moniammatillista yhteistyötä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyössä. Kerään tietoa siitä, mitä ja millaista yhteistyö eri ammattiryhmien toimijoiden välillä on ja kuinka yhteistyötä henkilöstön mielestä tulisi kehittää. Näkökulmana on moniammatillisuuden toteutuminen yhteistyössä.

Tarkastelen asiakastyöhön liittyvän moniammatillisen yhteistyön edellytysten toteutusta ja sitä, kuinka intensiivisellä tasolla moniammatillista yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä yhdyskuntaseuraamustyössä tehdään. Yhteistyön intensiivisyyttä määrittävinä tekijöinä nähdään yhteistyössä mukana olevien jäsenten välinen vuorovaikutus ja asiakkaan osallisuus yhteistyössä.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään käytännön tasolla tapahtuvaa, asiakkaisiin liittyvää yhteistyötä, jossa on mukana yksi tai useampi eri alan ammattilainen. Moniammatillisen yhteistyön käsitteellä tarkoitetaan yhteistyötä laajasti, sisältäen erilaisia yhteistyön muotoja ja tapoja toimia yhdessä.

Opinnäytetyön ensisijaisena tutkimuskysymyksenä on:

Millaista on yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävä moniammatillinen yhteistyö henkilöstön mielestä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella?

Lisäksi tarkastelen, kuinka yhteistyötä tulisi kehittää henkilöstön mielestä.

Tavoitteena on muodostaa käsitys siitä, mitä ja millaista yhteistyö Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella henkilöstön mielestä on ja tuottaa tietoa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tehtävästä moniammatillista yhteistyöstä jatkokehittämistä varten. Pyrin vastaamaan kysymyksiin tarkastelemalla henkilöstön käsityksiä moniammatillisesta yhteistyöstä ja siitä, miten moniammatillisen yhteistyön edellytykset heidän mielestään toteutuvat yhdyskuntaseuraamustyössä Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella. Yhteistyön jatkokehittämisen kannalta on tärkeä tietää, millaista yhteistyö tällä hetkellä on ja onko yhteistyön kehittämiseksi työntekijöiden mielestä tarvetta.

Eri toimijoiden välistä yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä ei ole aikaisemmin tarkasteltu moniammatillisuuden näkökulmasta. Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaan koko rikosseuraamusalan henkilöstö osallistuu moniammatillisen yhteistyön tekemiseen, jotta Rikosseuraamusalan työntekijät voivat valmentaa asiakkaitaan rikoksettoomaan elämäntapaan yhteistyössä yhteiskunnan muun palvelujärjestelmän ja muiden toimijoiden kanssa (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023).

7 Menetelmä

7.1 Osallistujien esittely

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tehtävää eri ammattiryhmien välistä yhteistyötä peilaten sitä moniammatillisuuden teoriaan. Tarkastelen, mitä ja millaista on yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä ja millaisia kehittämistarpeita käytännöntyöstä on noussut yhteistyöhön liittyen. Parhaiten näihin kysymyksiin voivat vastata yhdyskuntaseuraamustyötä tekevät ja esihenkilötehtävissä toimivat yhdyskuntaseuraamustoimiston ammattilaiset.

Tämän opinnäytetyön metodina on verkkokysely, jossa osallistujina ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen, eli Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistoissa työskentelevät asiakastyöntekijät sekä yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamus-esihenkilöt, jotka työtehtävässään tekevät asiakastyöhön liittyvää yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan henkilöstön käsityksiä ja ajatuksia eri ammattien välisen yhteistyön toteutumisesta ja kehittämisestä. Tavoitteena ei ole saada tietoa siitä, mikä on oikeaa tai väärää yhteistyössä, vaan pyrkiä kuvaamaan työntekijöiden yksilöllisiä käsityksiä asiasta. Lähtöoletuksena on, että työntekijöillä on erilaisia käsityksiä yhteistyöstä ja sen tarpeellisuudesta, eikä moniammatillisuutta tarvitse tavoitella, mikäli vallitsevat työkäytännöt toimivat.

Tässä opinnäytetyössä kuvataan henkilöstön käsityksiä eri ammattiryhmien välisen yhteistyön toteutumisesta ja saatua aineistoa tulkitaan moniammatillisuuden näkökulmasta.

7.2 Kysely aineiston hankintametodina

Tämän opinnäytetyön aineisto kerättiin lomakekyselyllä, jossa oli erilaisia monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Lomakekyselyä pidetään usein määrällisen tutkimuksen tiedonkeruumenetelmänä ja kyselyaineistoa analysoidaan tavallisesti tilastollisia menetelmiä käyttäen. Kyselylomaketta voidaan kuitenkin käyttää myös laadullisessa tutkimuksessa ja kyselystä saadut vastaukset voidaan järjestää ja käsitellä teemoittain. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 74.)

Aineistonkeruumenetelmän valinnassa mietin, mikä tapa olisi paras saada vastauksia tutkimuskysymyksiin. Punnitsin vaihtoehtoja ja päädyin keräämään aineiston kyselyn avulla. Hirsjärvi ym. (2009) suosittelevat kyselylomaketta sellaisiin tutkimuksiin, joissa halutaan selvittää, mitä vastaajat ajattelevat, tuntevat, kokevat tai uskovat. (Hirsjärvi ym. 2009: 197.) Valinta ei kuitenkaan ollut yksinkertainen ja mietin, kuinka hyvin voin saada kysellä tietoa tutkittavasta aiheesta, moniammatillisuudesta, koska itse aihe on moniulotteinen ja tapoja toimia moniammatillisesti on useita. Lisäksi tavat toimia moniammatillisesti ovat aina kontekstisidonnaisia ja vaihtelevat tilanteen mukaan.

Päädyin syventämään aineistoa avokysymysten avulla, koska halusin syventää keräämäni tiedon laatua. Hirsjärven ym. (2009) mukaan avokysymysten ongelma on siinä, että ne tuottavat aineiston, jota on vaikea koodata ja joka on sisällöltään kirjavaa, mutta toisaalta avovastauksilla annetaan vastaajille mahdollisuus käsitellä annettua aihetta syvällisemmin ja ilmaista omin sanoin täsmällisemmin, mitä ajattelevat (Hirsjärvi ym. 2009: 196).

Opinnäytetyöni tavoitteena ei ollut saada yksittäistä tietoa siitä, miten tiettyssä tilanteessa tai tiettyjen tahojen välillä yhteistyössä toimitaan, vaan saada laajempi käsitys siitä, miten moniammatillisuus ilmenee ja moniammatillisen yhteistyön edellytykset toteutuvat yhdyskuntaseuraamustyössä. Arvioin, että kyselylomakkeen avulla voisin tehokkaasti saada vastauksia juuri niihin kysymyksiin, joita halusin tutkia ja olivat oleellisia tutkimuksen kannalta. Sosiaali- ja terveysalan moniammatillista yhteistyötä on tutkittu laadullisesti ja näissä tutkimuksissa on noussut tekijöitä, joiden pohjalta on tehty määritelmä muun muassa siitä, mitä ja millaista yhteistyö on ja mitä yhteistyö edellyttää. Näiden tietojen pohjalta pyrkimyksenä oli luoda kattava ja juuri oikeita asioita mittaava kysymyspatteristo, joka antaisi vastauksia tutkittaviin kysymyksiin.

Ongelmana kyselyssä voi olla se, että vastausprosentti saattaa jäädä alhaiseksi ja vastaajien perehtyneisyyttä aiheeseen on vaikea kontrolloida. (Hirsjärvi ym. 2009: 190). Näihin ongelmiin varautumiseksi toteutin kyselyn siten, että osallistuin itse kyselyn julkaisemiseen toimipaikkakokouksessa. Sain johtajilta luvan esitellä opinnäytetyön aiheetta, kertoa tutkimuksen tarkoituksesta ja julkaista kysely yhdyskuntaseuraamustoimiston toimipaikkakokouksen jälkeen. Covid 19 tilanteen takia toimipaikkakokoukset järjestettiin syksyllä 2020 etäyhteydellä, joten olin myös itse etäyhteydellä mukana kokouksissa. Näin minulla oli mahdollisuus selostaa kyselyä ja vastata mahdollisiin kysymyksiin. Toimistokokous järjestettiin ja kysely julkaistiin 22.9.2020 Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa ja 6.10.2020 Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Kysely lähetettiin heti toimistokokouksen jälkeen sähköpostitse 39 henkilölle Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa ja 28 henkilölle Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Vastausaikaa oli molempien toimistojen henkilöstöllä 8 arkipäivää kyselyn julkaisemisesta. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista.

7.3 Kyselyn rakentuminen ja osa-alueet

Aloitin kysymyslomakkeen suunnittelun aiheen teoriasta. Kyselylomakkeen kysymykset ja väittämät rakentuivat aikaisempaan tutkimustietoon ja pyrin esittämään teoriaosuudesta tekemäni havainnot väittäminä ja kysymyksinä, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Pyrin huomioimaan kyselylomakkeen laadinnassa Hirsjärven ym. (2009) ohjeet ja tekemään selkeitä ja helposti ymmärrettäviä kysymyksiä, jotka antavat vastauksia juuri oikeisiin kysymyksiin (Hirsjärvi ym. 2009: 196).

Kysely koostui taustakysymyksistä ja viidestä osiosta, joissa ensimmäisessä ja viimeisessä vastausosiossa kysymykset olivat avoimempia ja vapaamuotoisempia, joissa tarkasteltiin henkilöstön käsityksiä moniammatillisuudesta ja sen kehittamisestä. Jaottelin väittämät ja kysymykset osa-alueisiin, jotka kuvaavat moniammatillisen yhteistyön 1) määrää, muotoja ja tapaa 2) tasoa 3) edellytyksiä 4) tavoitteita 5) kehittämistä.

Taustatietona kysyin toimipaikkaa (Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto, Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimisto), työsuhteen kestoa (alle vuoden, 1–2 vuotta, 3–5 vuotta, 6–10 vuotta, yli 10 vuotta) ja muotoa (vakituinen, määräaikainen), työskentelyasemaa (asiakastyöntekijä, esihenkilöasema), koulutustasoa ja koulutusala. Lisäksi

taustakysymyksissä kysyttiin yhteistyöstä oman organisaation eri ammattiryhmien välillä (sisäinen moniammatillisuus) sekä oman organisaation ja ulkopuolisten ammattiryhmien välillä (ulkoinen moniammatillisuus).

Kysymysosioissa vastaajat saivat arvioida moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä vastaamalla väittämiin ja kirjoittamalla avovastauksia. Väittämiin vastattiin viisiportaisella Likertin- asteikolla (täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, en samaa enkä eri mieltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä). Asteikko koodattiin niin, että täysin samaa mieltä -vastauksen arvoksi annettiin 5 ja täysin eri mieltä -vastauksen arvoksi 1. Tällä asteikolla laskettiin keskiarvot vastauksista. Asteikossa oli valittavana myös en osaa sanoa -vaihtoehto, jota ei laskettu keskiarvoihin mukaan. Kaikki kysymykset esitettiin vastaajaryhmälle yhteneväisesti.

Arvioin saavani tutkimuskysymyksiini riittävät vastaukset laatimallani kysymyspatteristolla. Kyselyyn pyydettiin myös ennen sen julkaisemista kommentteja ja valitsin muuttaman testihenkilön vastaamaan kyselyyn. Kysymyksiä muokattiin niiden palautteiden perusteella.

7.4 Aineiston analyysi

Hirsjärven ym. (2009) mukaan aineiston analyysissä voidaan käyttää lähestymistapana sekä määrällistä että laadullista analyysia ja päätelmien tekoa (Hirsjärvi 2009: 224). Tässä opinnäytetyössä kyselystä saatu aineisto koostui sekä määrällisestä (monivalintakysymykset) että laadullisesta (avovastaukset) materiaalista, joten analyysissa käytettiin molempia tapoja. Aineistolle suoritettiin taulukointia ja avovastauksia käsiteltiin aineistolähtöisesti.

Kyselylomakkeen väittämien ja valmiiden vastausvaihtoehtojen tuottama aineisto siirrettiin Excel-ohjelmaan, koottiin ja muutettiin numeeriseen ja mitattavaan muotoon, jolloin niistä voitiin etsiä säännönmukaisuuksia ja esittää vastauksia kokoavasti ja vertaillen. Aineisto esitettiin prosentiosuuksin, jossa tarkasteltiin yksittäisten kysymysten vastausjakamaa ja kahden kysymyksen välisiä yhteyksiä. Esimerkiksi aineistossa kuvataan, kuinka paljon yhteistyötä tehdään, kenen välillä, kuinka monen tahon kanssa ja kuinka paljon aikaa siihen käytetään jne.

Avovastauksia tarkasteltaessa pyrittiin etsimään esiin nousevia toistuvia teemoja. Aineiston analysointi vaatii tietojen tarkistamisen ja järjestämisen ennen, kun aineistosta päästään tekemään tulkintoja ja päätelmiä. Toisin sanoen aineisto on koodattava käsiteltävään ja hallittavaan muotoon, joka käytännössä voi tarkoittaa esimerkiksi laskeamista, kuinka monesti joku tietty sana tai teema esiintyy tekstissä. Saatuja havaintoja ei voi ottaa sellaisenaan, vaan niitä on Hirsjärven (2009) mukaan punnittava ja arvioitava kriittisesti ja niiden pohjalta luotava kokoavia näkemyksiä käsiteltävään asiaan. Kun analysoidaan laadullisia vastauksia, pyrkimyksenä on päätyä yksityisistä havainnoista yleisiin merkityksiin. Tämä edellyttää aineiston perinpohjaista tuntemista. (Hirsjärvi 2009: 229–230.) Käytännössä tämän opinnäytetyön kyselyn vastaukset kirjoitettiin auki, järjestettiin ja niistä etsittiin samankaltaisuuksia ja yhteneväisiä ilmauksia. Tavoitteena oli tuoda esille vastaajien tärkeäksi ja merkitykselliseksi kokemia asioita.

Aineistosta raportoidaan vain oleellisia tietoja, jotka liittyvät tutkimusongelmaan (Kananen 2011: 87). Opinnäytetyöni analyysissä tärkeässä roolissa ovat aikaisempi tutkimustieto ja teoriakirjallisuus liittyen moniammatilliseen yhteistyöhön sekä kyselyn avulla tuotettu aineisto. Vastaukset raportoitiin sekä sanallisesti kuvaillen että taulukoilla esittäen. Tuloksissa esitetään esimerkiksi keskiarvoja, joita voidaan peilata aikaisempaan tutkimukseen ja aihetta käsittelevään kirjallisuuteen.

8 Tulokset

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tuloksia. Osoitan aineistosta nousseita kehittämiskohteita ja esittelen, millaisena moniammatillinen yhteistyö näyttäytyy Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella tämän aineiston valossa.

8.1 Yhteistyön määrä ja yhteistyötahot

Seuraavassa esittelen tutkimuksen vastaajajoukon, tarkastelen, kuinka paljon, kenen välillä ja millaisissa tilanteissa yhteistyötä tehdään Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyössä.

8.1.1 Vastaajat keskimäärin melko kokeneita ammattilaisia

Kysely lähetettiin sähköpostitse 67 henkilölle, joista 39 henkilöä työskenteli Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa ja 28 henkilöä Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Kyselyyn vastasi yhteensä 35 yhdyskuntaseuraamustyön ammattilaista, joten vastausprosentti kyselyyn oli 52.2 %.

Vastaajista 62.9 % (n = 22) työskenteli Helsingin toimistossa ja 37.1 % (n = 13) Uudenmaan toimistossa. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimiston vastausprosentti kyselyyn oli 78.57 % ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimiston 33.33 %.

Vastaajat olivat melko kokeneita ammattilaisia ja yli puolet 54.3 % (n = 19) olivat työskennelleet Rikosseuraamuslaitoksella yli 7 vuotta. Tätä lyhyempien työsuhteiden osuudet jakoutuivat melko tasaisesti. Alle 2 vuotta rikosseuraamuslaitoksella oli työskennellyt 20 % (n = 7) vastaajista.

Vastaajista 91.4 %:lla (n = 32) korkein koulutustaso oli alempi korkeakoulutustaso. Vastaajista 14.3 % (n = 5) toimi esihenkilöasemassa. Henkilöstörakenne Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistoissa on varsin homogeeninen, sillä vastaajista 97.2 %:lla (n = 34) oli suoritettu tutkinto sosiaali- tai rikosseuraamusosalta.

8.1.2 Koko henkilöstö osallistuu moniammatillisen yhteistyön tekemiseen

Kaikki vastaajista ilmoittivat tekevänsä sekä oman organisaation eri ammattiryhmien välistä, että oman organisaation ja ulkopuolisten ammattiryhmien välistä yhteistyötä. Suurin yksittäinen eri ammattialaa edustava ryhmä oman organisaation sisällä, joiden kanssa tehtiin yhteistyötä, olivat vartijat, joiden kanssa 42.9 % (n = 15) vastaajista kertoi tekevänsä moniammatillista yhteistyötä. Muita ammattiryhmiä, joiden kanssa moniammatillista yhteistyötä tehtiin, olivat vankilapsykologit 22.9 % (n = 8) ja vankilan opinto-ohjaajat 11.4 % (n = 4).

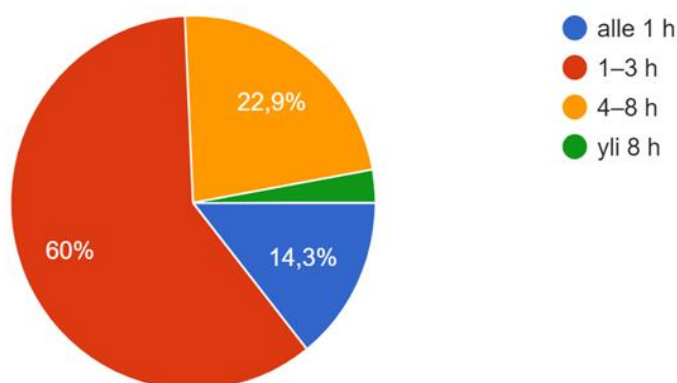
Vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta mainittiin vankilan erityisohjaajat, joiden kanssa 14.29 % (n = 5) ilmoitti tekevänsä moniammatillista yhteistyötä. Vankilan erityisohjaajat ja vankilan rikosseuraamuseshenkilöt eivät olleet valmiissa vastausvaihtoehtoissa, koska lähtökohtaisesti he edustavat vastaajien kanssa samaa ammattiryhmää ja tämän

kysymyksen tarkoituksena oli tarkastella eri ammattiryhmien välistä yhteistyötä. Muita yksittäisiä ammattiryhmiä, joiden kanssa ilmoitettiin tehtävän yhteistyötä, olivat vankilan sosiaalityöntekijät ja vankilapastorit.

Oman organisaation ja ulkopuolisten ammattiryhmien kanssa moniammatillista yhteistyötä tehtiin eniten kolmannen sektorin toimijoiden 94.3 % (n = 33), poliisin 91.4 % (n = 32), kuntien 91.4 % (n = 32) ja oikeuslaitoksen 85.7 % (n = 30) kanssa. Lisäksi vastaajista 71.4 % (n = 25) ilmoitti tekevänsä moniammatillista yhteistyötä Kelan, 36.4 % (n = 13) oppilaitosten ja 33.3 % (n = 11) vankiterveyshuollon (VTH) kanssa. Muita yksittäisiä tahoja ja toimijoita, joiden kanssa ilmoitettiin tehtävän moniammatillista yhteistyötä, olivat yhdyskuntapalvelupaikat, peliklinikat, lyömätön linja ja velkaneuvonta. Lisäksi maahanmuuttovirasto, radi-yhdyshenkilöt, jr-yhdyshenkilöt, ptr-yhdyshenkilöt mainittiin vastauksissa.

8.1.3 Muutama tunti viikossa moniammatilliseen yhteistyöhön

Vastaajista 60 % (n = 21) ilmoitti käyttävänsä aikaa moniammatilliseen yhteistyöhön keskimäärin 1–3 tuntia viikossa.

Kuvio 1. Moniammatillisen yhteistyöhön keskimäärin käytetty aika viikossa

Vastaajista 22.9 % (n = 8) käytti yhteistyöhön keskimäärin 4–8 tuntia ja yksi vastaajista ilmoitti käyttävänsä aikaa yli 8 tuntia viikossa. Alle tunnin moniammatilliseen yhteistyöhön käytti aikaa 14.3 % (n = 5) vastaajista.

8.2 Yhteistyön ilmeneminen ja yhteistyön merkitys

8.2.1 Yhteistyöllä tukea rikoksettomuuteen

Vastaajat saivat avovastauksissa arvioida, mitä moniammatillinen yhteistyö rikosseuraamusalalla käytännössä tarkoittaa. Vastausten mukaan moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä nähdään olevan yhteistyötä eri toimijoiden kanssa, jossa työskentelyn keskiössä ovat asiakkaan tarpeet. Moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa käytännössä sitä, että

tuetaan asiakasta kokonaisvaltaisesti rikoksettomaan elämään yhteistyössä tarpeellisten tukiverkkojen kanssa.

Risen työntekijä ei ole kaikkivoipa ja apua muilta yhteistyötahoilta tarvitaan.

Moniammatillinen yhteistyö nähtiin olevan keino tukea ja kannatella asiakkaita rikoksettomaan elämään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vastausten mukaan moniammatillisen yhteistyön avulla asiakkaalle voidaan tarjota mahdollisimman asiantuntevaa palvelua.

Vastaajat arvioivat, että moniammatillisella yhteistyöllä voidaan joustavoittaa ja helpottaa asiakkaan palvelun saantia. Eräs vastaaja totesi, että

kaikki lähtee mielestäni asiakkaan tarpeista. On tärkeää, että vastuu asiakkaan asioissa on yhdellä taholla. Tämän tahon organisoimana asiakkaalle tulee pyrkiä rakentamaan mahdollisimman toimiva yhteistyöverkosto, josta asiakas saa kaiken tarvitsemansa tuen.”

Yhteistyöllä asiakkaille taataan mahdollisimman selkeät ja laajat palvelut.

Tärkeäksi nähtiin myös jatkumoiden varmistaminen ja asiakkaan ohjaaminen tarpeen mukaisiin normaalipalveluihin.

Tarkoituksena on saattaa asiakas palveluiden piiriin, joissa asiakkuus jatkuu vielä senkin jälkeen, kun Risen asiakkuus päättyy, eli puhutaan niin sanotuista jatkumoista.

Moniammatillinen yhteistyö nähtiin mahdollisuutena kehittää työtapoja ja toimintamalleja entistä toimivimmiksi, vaikuttavimmiksi ja sujuvimmiksi, vähentää päällekkäistä työtä, jakaa tietoja ja osaamista yhteistyössä mukana oleville sekä luoda yhteistyötä ja yhteishenkeä eri toimijoiden välille. Erään vastaajan mukaan käytännössä moniammatillisen yhteistyön tekeminen tarkoittaa,

yhteistyön tekemistä ja sen parantamista yksikkömme ja muiden toimijoiden välillä.

Yhteistyössä olennaista on viranomais- ja yhteistyötahojen välinen tietojenvaihto asiakkaan tilanteesta.

Moniammatillinen yhteistyö nähtiin myös mahdollisuutena ottaa asiakkaat ja vertaistoinmijat mukaan työskentelyyn ja näin oppia ymmärtämään asiakkaan tilannetta laajemmin. Eräs vastaajista ilmaisi asian näin:

Asiakkaan tilanteen yhteinen ymmärrys niin, että asiakas ja hänen äänensä on keskiössä. Asiakkaan tukeminen monipuolisesti huomioon ottaen hänen tarpeensa ja tilanteensa, mitä tehdään milloinkin ja kuka tekee.

Asiakkaan oma osallisuus ja motivaatio yhteistyön tekemiseen nähtiin tärkeäksi ja vastauksissa ilmeni, että yhteistyötä pyritään tekemään, mikäli asiakas on itse siihen halukas.

Moniammatillisessa yhteistyötä suunnitellessa on kuitenkin tärkeää myös kiinnittää huomioita asiakkaan itsemääräämisoikeuteen ja tietosuojaan. Yhteistyötä ei voida välttämättä tehdä, mikäli asiakas ei anna siihen suostumustaan.

Yhteistyön tekeminen ei ole aina mahdollista ja asiakkaat saattavat joutua eriarvoiseen asemaan. Eräs vastaajista totesi, että

nykyiset asiakasmäärät ovat liian suuria, jotta tarkoituksen mukaista yhteistyötä pystyttäisiin eri verkostojen kanssa tekemään... Tekisin itse henkilökohtaisesti paljon enemmän verkostotyötä, jos siihen annettaisiin työnantajan toimesta mahdollisuus, mutta asiakasmäärien ollessa näinkin suuria, ei tämä onnistu. On pakko priorisoida asiakkaiden välillä ja osa jää epäoikeudenmukaiseen asemaan, koska aikaa kaikille (esim. kaukana asuville) ei pystytä järjestämään ja näin ollen tarpeellisiakin verkostopalavereita jää järjestämättä.

Vastausten perusteella yhdyskuntaseuraamustyön moniammatillisessa yhteistyössä korostuvat asiakkaan tarpeet, jotka pyritään huomioimaan yksilöllisesti ja mahdollisim-

man kokonaisvaltaisesti. Vastaajat olivat sitä mieltä, että asiakkaan moninaisten ongelmien ratkaisuun ja rikoksettomuuden tukemiseen tarvitaan usean eri ammattialan tietoja, taitoja ja osaamista.

8.2.2 Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää asiakastyössä

Vastaajat saivat arvioida moniammatillisen yhteistyön tärkeyttä ja avovastauksissa kertoa, missä tilanteissa he tekivät moniammatillista yhteistyötä. Vastaajat arvioivat asteikolla 1–10 yhteistyön tärkeyttä asiakastyössä ja asiakkuusprosessin eri vaiheissa. Vastaukset koodattiin niin, että ei lainkaan tärkeää – vastausten arvoksi annettiin 1 ja erittäin tärkeää – vastausten arvoksi 10. Moniammatillinen yhteistyö arvioitiin hyvin tärkeäksi asiakastyössä, keskiarvollisesti se arvioitiin vastaamaan arvoa 8.97. Toimeenpanon aikainen ja toimeenpanon päättyessä tehtävä yhteistyö arvioitiin asteikolla keskiarvollisesti vastaamaan arvoa 8.66 ja ennen seuraamuksen alkua tehtävä yhteistyö arvioitiin vastaamaan arvoa 8.

Avovastauksissa ilmeni, että moniammatillista yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan yhdyskuntaseuraamustyössä kaikissa rangaistusmuodoissa ja kaikissa asiakasprosessin eri vaiheissa: ennen seuraamuksen alkua, lausunto- ja arviointivaiheessa, toimeenpanon aikana, sekä toimeenpanon päättyessä.

Moniammatillista yhteistyötä tehdään vastausten mukaan myös verkosto- ja viranomaispalavereissa sekä palavereissa kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Moniammatillista yhteistyötä tehdään myös koulutuksissa sekä erilaisten projektien yhteydessä tai tilaisuuksissa, joissa tavoitteena on asiakastyön kehittäminen.

Asiakkaiden asioiden selvittäminen ja edistäminen esim. sote-palveluissa verkostotapaamisina tai puhelinyhteydenpitoina. Lisäksi erilaiset yhteistyöpalaverit eri palveluiden kanssa.

Asiakastyön kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Useimmiten moniammatillista yhteistyötä tehtiin yksittäisten asiakkaiden ongelmatilanteiden selvittämisessä, asiakkaan tarpeiden niin vaatiessa, asiakkaan elämäntilanteen tukemisessa sekä oikeaan ammattiapuun ohjaamisessa. Moniammatillista yhteistyötä tehtiin osana perustyötä yhteydenottoina syyttäjiin, poliisiin ja muihin viranomaisiin. Ti-

lanteet liittyvät seuraamusselvityslausuntojen laatimiseen tai ilmoituksiin eri viranomaisille, kuten esimerkiksi lastensuojelu ja huoli-ilmoitusten tekemiseen kunnille tai etsintäkuulutusten tekemiseen poliisille.

8.2.3 Toimintamalleja moniammatilliseen yhteistyöhön vain vähän

Vastaajista 51.4 % (n = 18) kertoi, ettei heidän toimipisteessään ole toimintamallia tai systemaattista tapaa tehdä moniammatillista yhteistyötä asiakastyössä. 28.6 % (n = 10) ei osannut sanoa, oliko käytössä systemaattinen tapa tehdä moniammatillista yhteistyötä ja 20 % (n = 7) kertoi, että heidän toimipisteessään oli systemaattinen toimintatapa tai toimintamalli asiakastyössä tehtävään moniammatilliseen yhteistyöhön. Heistä, joilla oli systemaattinen tapa toimia, 71.3 % (n= 5) työskenteli Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Suurin osa vastaajista, 57.14 % (n = 4) kertoi, että systemaattinen tapa toimia tai toimintamalli liittyi ennen seuraamuksen alkua, lausuntotyössä tehtävään yhteistyöhön. Lisäksi vastauksissa oli mainintoja yksittäisiin tilanteisiin luoduista toimintatavoista, esimerkiksi nuorten rikosasioissa tai talous- ja velkaneuvontaan liittyvissä asioissa. Eräs vastaaja toi esiin, että yhdyskuntaseuraamustyössä on luotu systemaattisia toimintamalleja.

Useimpiin tilanteisiin on luodut toimintamallit. Esimerkiksi virtuaaliseen R-kuntoutukseen on laadittu kirjallinen ohjeistus yhdessä vankilan henkilökunnan kanssa.

Lausuntotyössä on tietty prosessi, millä toimitaan syyttäjien kanssa.

Virastosihteeri toimittaa muun muassa esitutkintapöytäkirjat ja muut viranomaispaperit.

Huomionarvoista on 80 % vastaajista ilmoitti, että yhdyskuntaseuraamustyössä ei ole tai heidän tiedossaan ei ole systemaattista tapaa tehdä moniammatillista yhteistyötä. Yleisesti toimintamallina pidettiin lausuntoprosessiin liittyvää asiakirjojen toimittamisen tapaa tai erilaisiin asiakastyöntilanteisiin luotuja kirjallisia ohjeistuksia.

8.3 Yhteistyön tavoitteena asiakkaan, ammattilaisten ja organisaation etu

Vastaajat saivat arvioida asiakastyöhön liittyvää moniammatillista yhteistyötä ja omaa toimintaansa moniammatillisessa yhteistyössä vastaamalla 32 väittämään viisiportaisella asteikolla (täysin samaa mieltä, osittain samaa mieltä, en samaa enkä eri mieltä, osittain eri mieltä, täysin eri mieltä). Asteikko koodattiin niin, että täysin samaa mieltä -vastauksen arvoksi annettiin 5 ja täysin eri mieltä -vastauksen arvoksi 1. Tällä asteikolla laskettiin keskiarvot vastauksista. Asteikossa oli valittavana myös en osaa sanoa -vaihtoehto, jota ei laskettu keskiarvoihin mukaan.

Vastausten perusteella työntekijät kokivat, että moniammatillinen yhteistyö antaa lisäarvoa ja hyödyttää asiakasta (4.65), organisaatiota (4.53) sekä omaa asiantuntijuutta (4.59). Vastaajat kokivat, että oma ammattitaito oli lisääntynyt yhteistyön ansiosta (4.32) ja yhteistyö oli vähentänyt päällekkäisen työn tekemistä (4.15).

Vastaajat saivat arvioida avovastauksissa moniammatillisen yhteistyön tavoitteita ja kirjoittaa kolme keskeisintä tavoitetta yhteistyölle. Kysymykseen vastasi 85.7 % (n= 30) vastaajista ja tulokset jakaantuivat kolmeen luokkaan: asiakaslähtöiset tavoitteet, ammatilliset tavoitteet ja organisaatioon liittyvät tavoitteet. Vastaukset on koottu alla olevaan taulukkoon.

Taulukko 1. Moniammatillisen yhteistyön asiakaslähtöiset, ammatilliset ja organisaatioon liittyvät tavoitteet.

Asiakaslähtöiset tavoitteet	Ammatilliset tavoitteet	Organisaatioon liittyvät tavoitteet
Asiakkaan asioiden edistäminen	Toisilta ammattilaisilta oppiminen	Työnjako
Asiakkaan asioiden hoitaminen	Laajempi ymmärrys asiakkaan tilanteesta	Päällekkäisen työn vähentäminen
Palvelujen ja etuuksien saatavuuden turvaaminen	Oman osaamisen hyödyntäminen	Yhteiskuntaan integroituminen
Jatkumoiden varmistaminen	Oman työtaakan keventäminen	Asiakkaan uusimisriskin vähentäminen
Asiakkaan tilanteen selvittäminen	Asiakkaan kokonaisvaltaisen kohtaaminen	Oman organisaation tutuksi tekeminen
Palveluohjaus	Tukiverkkojen tiedostaminen ja hyödyntäminen	

Asiakslähtöisyys	Tiedon lisääminen	
Asiakkaan osallisuuden lisääminen	Asiakkaan tilanteen yhteinen ymmärrys	
Asiakkaan elämäntilanteen tukeminen	Asiakkaan elämäntilanteen kokonaisvaltainen hahmottaminen	
Asiakkaan hyvinvoinnin lisääminen	Työn laadun kehittäminen	

Vastauksissa korostuivat **asiakslähtöiset tavoitteet**, erityisesti konkreettiset asiat, kuten asiakkaan tilanteen selvittäminen, asiakkaan asioiden hoitaminen ja edistäminen sekä palvelujen saatavuuden turvaaminen asiakkaalle ja asiakkaan ohjaaminen yhteiskunnan normaalipalveluihin. Yhteistyön avulla katsottiin, että asiakkaalle voidaan tarjota tarpeenmukaista, parasta mahdollista palvelua ja tukea mahdollisimman joustavasti ja helposti sekä turvata seuraamuksen aikana aloitettujen palvelujen jatkuminen seuraamuksen päätyttyä. Asiakkaan saama hyöty yhteistyöstä sai myös väittämistä myönteisimmän arvioin (4.65). Moniammatillisen yhteistyön tavoitteita kuvattiin melko yleisellä tasolla ja tavoitteeksi nähtiin esimerkiksi asiakkaan hyvinvoinnin lisääminen ja asiakkaan elämänlaadun kohentaminen. Moniammatillinen yhteistyö toimintatapana nähtiin mahdollistavan asiakkaan aktiivisen osallistamisen ja yksi vastaajista mainitsi asiakslähtöisyyden olevan moniammatillisen yhteistyön tavoite.

Yhteistyö mahdollistaa asiakkaan aktiivisen osallisuuden ja asiakasta voidaan tukea yhteistyöhön.

Moniammatillisen yhteistyön **ammattilliset tavoitteet** liittyivät omaan ammatillisuuteen, sen kehittämiseen sekä tietojen ja taitoja jakamiseen. Moniammatillisen yhteistyön avulla vastaajat kokivat voivansa oppia toisilta ammattilaisilta ja hyödyntää omaa osaamistaan yhteistyössä. Yhteistyön hyöty oman ammatillisuuden kehittäjänä sai myös väittämänä korkean tuloksen (4.59).

Yhteistyön tavoitteet liittyivät avovastausten perusteella usein tiedon, osaamisen ja vastuun jakamiseen. Yhteistyön tavoitteena nähtiin olevan oman työtaakan keventäminen sekä toisiin ammattilaisiin ja heidän työnsä tutustuminen. Erään vastaajan mukaan yhteistyössä tulee tiedostaa yhteistyön tarjoaman synergia ja hyödyntää muiden asiantuntemusta yhteisen päämäärän saavuttamiseksi.

Emme ole itse joka alan asiantuntijoita, joten sellaisen löytäminen tarpeen mukaan.

Väittämissä yhteistyökumppaneiden työn sisällön tuntemus yhteisen päämäärän saavuttamiseksi sai kuitenkin suhteellisen matalan arvon (3.69). Yhteistyön avulla oma ymmärrys asiakkaan tilanteesta koettiin laajantuvan, jolloin kokonaisvaltainen tilanteen kohtaaminen koettiin helpottuvan. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena nähtiin olevan tiedon määrän lisääminen ja näin helpottaa asiakkaan tilanteen ymmärtämistä.

Moniammatillisen yhteistyön **organisaatioon liittyvät** tavoitteet liittyivät organisaation ja työnantajan resurssien tehokkaaseen käyttöön ja kustannusten minimointiin. Yhteistyön tavoitteena nähtiin olevan kyky vastata organisaation asettamiin tavoitteisiin ja tukea asiakasta rikoksettomaan elämään. Yhteistyön tavoitteena nähtiin olevan päällekkäisen työn vähentäminen, työnjako ja työskentelysuunnitelmien yhteensovittaminen. Vastauksissa todettiin, että moniammatillisen yhteistyön avulla

vähennetään päällekkäistä työtä ja helpotetaan asiakkaan poluttatumista rikoksettomaan elämään.

Päällekkäisen työn ehkäisy nostettiin avovastauksissa yhteistyön tavoitteena esiin kuusi kertaa. Sama asia sai väittämänä suhteellisen korkea arvion (4.15). Yhteistyön tavoitteena nostettiin työkäytäntöjen yhdenmukaistaminen. Vastausten mukaan on tärkeää, että jokainen toimija asiakkaan ympärillä tietää toisistaan ja suunnitelmat ovat yhdenmukaiset.

8.4 Yhteistyön edellytykset

Aikaisemmassa tutkimuksessa on laadullista aineistoa siitä, mitä moniammatillinen yhteistyö edellyttää. Käytän tulosten esittämisessä Danielle D'Amoren (2008) neliluotteisen yhteistyömallin jaottelua, jossa moniammatillisen yhteistyön on nähty edellyttävän sekä yksilöön ja vuorovaikutukseen että organisaatioon ja rakenteisiin liittyviä elementtejä. (D'Amoren 2008.) Tarkastelen avovastausten ja 32 väittämän avulla, kuinka työntekijöiden mielestä moniammatillisen yhteistyön edellytykset toteutuvat. Väittämistä 22 liittyi yksilöön ja vuorovaikutukseen ja 10 liittyi organisaatioon ja rakenteisiin.

Työntekijät saivat lisäksi avovastauksissa kertoa, kuinka he kehittäisivät moniammatillista yhteistyötä. Vastauksissa löytyi kehitettävää kaikilla D'Amoren (2008) yhteistyömallin neljällä osa-alueella.

8.4.1 Yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvät moniammatillisen yhteistyön edellytykset

D'Amoren (2008) mallin mukaan moniammatillinen yhteistyön ensimmäinen ulottuvuus edellyttää työskentelyltä yhteisiä tavoitteita ja visiota. Lisäksi tulee yhteisesti määritellä, mikä on moniammatillisen yhteistyön tuottama lisäarvo työskentelylle. (D'Amoren 2008.)

Tulosten mukaan Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen työntekijät kokivat, että yhteisten tavoitteiden määrittelyssä (3.29) on vielä parannettavaa. Sama asia nousi esiin avovastauksissa, jossa vastaajat kertoivat, että yhteistyötä tulisi kehittää siten, että työskentelyn tavoitteet ja eri toimijoiden suunnitelmat määriteltäisiin ja asetettaisiin yhtenäisesti yhteistyössä eri toimijoiden ja asiakkaan kanssa.

Yhteinen tavoite tulisi nostaa selkeämmin esille ja onko sellaista aina. Tavoitteet luodaan eri tahtiin eri toimijoilla.

Vastauksissa nousi esiin, että moniammatillisen yhteistyön tarve ja sen tuoma mahdollinen lisäarvo tulee arvioida yhteistyössä.

Oleellista on arvioida mm. onko yhteistyö tarpeen, mitkä ovat yhteistyön tavoitteet ja mikä tukee asiakasta rikoksettomassa elämäntavassa.

Vastaajilla oli kuitenkin selkeä käsitys siitä, että yhteistyön avulla voidaan tuottaa oman työn kannalta tarpeellista tietoa asiakkaan tilanteesta (4.39) ja saavuttaa parempi lopputulos asiakkaan ongelmien ratkaisuun kuin yksin työskennellen (4.56).

Vastausten mukaan yhdyskuntaseuraamustyön moniammatillisessa yhteistyössä paneudutaan asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen kokonaisvaltaisesti (3.91). Avovastauksissa nousi esiin eri alojen ammattilaisten tärkeä rooli asiakkaan rikoksettomuuden tukemisessa.

Asiakkaan rikoksettomaan elämäntapaan ei voida valmentaa keskittymällä vain yhteen elämän osa-alueeseen. Ja tällöin tarvitaan muiden alojen ammatillaisia auttamaan näissä muissakin osa-alueissa.

Asiakkaan osallisuudessa yhteistyöhön on vastausten perusteella kehitettävää ja asiakas nähtiin yhteistyössä aktiivisena toimijana (3.83) ja koettiin, että asiakkaan tulee olla työskentelyssä mukana (3.91).

D'Amoren (2008) mallin mukaan moniammatillisen yhteistyö toinen ulottuvuus edellyttää työskentelyltä tietojen, taitojen ja osaamisen yhteensovittamista sekä keskinäistä tuttavuutta. Toimivassa moniammatillisessa työskentelyssä edellytyksenä on, että yhteistyössä mukana olevien välinen vuorovaikutus toimii ja että yhteiselle keskustelulle ja yhteistyökumppaneiden keskinäiselle tutustumiselle on riittävästi aikaa. (D'Amour ym. 2008.)

Tulosten mukaan Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen työntekijät kokivat, että yhteistyön tekemiseen oli vastaajien mielestä hyvä ilmapiiri ja eri alan ammattilaiset kunnioittavat toistensa näkemyksiä ja ammattitaitoa, (4.12) mutta tasavertaisuus toimijoina koettiin olevan hieman huonompaa (3.79). Yhteisymmärryksen muodostaminen yhteistyössä koettiin olevan kohtalaista (3.86).

Ristiriitaista vastauksissa oli se, että vastaajat kokivat tuovansa oman asiantuntemuksensa yhteiseen käyttöön (4.46) ja oman osallistumisen yhteistyöhön olevan tarpeellista, (4.37) mutta yhteistyökumppaneiden työn sisältöä ja asiantuntijuutta koettiin voivan hyödyntää yhteisten asiakkaiden asioissa vähemmän (3.69). Lisäksi koettiin, että yhteistyötahoille tulisi järjestää koulutusta Rikosseuraamuslaitoksen toiminnasta ja rikosseuraamusasiakkaiden motivoinnista. Työntekijät toivoivat myös lisää ymmärrystä kumppaneiden perustyöstä ja kehittämistoiveena oli muun muassa se, että

tarjotaan mahdollisuuksia tutustua toisten työhön, esim. kutsutaan vierailemaan/tutustumaan työhön jne.

Yhteistyötahojen tutuksi tekeminen, toisen perustyön ymmärtäminen.

Moniammatillinen yhteistyö edellyttää luottamista toistensa ammattitaitoon ja kykyyn ottaa vastuuta yhteisestä asiakkaasta (D'Amour ym. 2008). Luottamuksellisen ilmapiirin luominen ja muihin toimijoihin tutustuminen vie aikaa ja edellyttää halua ja motivaatiota tehdä yhteistyötä. Tämän opinnäytetyön vastauksissa vastaajat kokevat, että yhteistyö on antoisampaa kuin työskentely kahden kesken asiakkaan kanssa (3.88).

Kokonaisuudessa D'Amoren (2008) neliulotteisen yhteistyömallin jaottelun mukaisesti yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvät edellytykset täyttyivät yhdyskuntaseuraamustyössä varsin hyvin. Väittämistä 13 koski ensimmäistä ulottuvuutta ja yhteenlasketut tulokset saivat keskiarvon (4.31). Väittämistä tarkasteltiin muun muassa yhteistyön tuomaa lisäarvoa työskentelylle, yhteisesti asetettuja tavoitteita ja visiota sekä asiakaslähteisyyden asettamista työskentelyn lähtökohdaksi. Väittämistä 9 koski toista ulottuvuutta, saivat keskiarvon (3.59) ja niissä tarkasteltiin muun muassa yhteistyössä mukana olevien välisiä suhteita ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Yhteenlasketut tulokset antoivat yksilöön ja vuorovaikutukseen liittyvien edellytysten toteutumiselle keskiarvon (4.01). Arvoa nostaa muun muassa työntekijöiden kokemus yhteistyön tärkeydestä ja sen tuomasta lisäarvoista asiakkaille, asiantuntijoille ja organisaatiolle sekä työntekijöiden luottamus omaan asiantuntemukseen ja kykyyn tuoda oma asiantuntemus yhteiseen käyttöön. Arvoa laskee yhteisten tavoitteiden määrittelymättömyys sekä asiakkaan osallisuus yhteistyöhön sekä kokemus siitä, että toisen ammattitaitoa ja osaamista ei tunneta riittävästi, jotta sitä voitaisiin hyödyntää yhteistyössä

8.4.2 Organisaatioon ja rakenteisiin liittyvät moniammatillisen yhteistyön edellytykset

D'Amouren ym. (2008) mallin mukaan moniammatillinen yhteistyön kolmas ulottuvuus edellyttää työskentelyltä johdon tukea ja strategisia linjauksia yhteistyön merkityksestä ja tarpeellisuudesta. Lisäksi yhteistyölle ja yhdessä työskentelylle ja yhteiselle keskustelulle tulee olla riittävästi aikaa ja paikkoja. Ilman sitä yhteistyö ei voi rakentua ja muoutua. (D'Amour ym. 2008.)

Tämän kyselyn vastauksissa vastaajat kokivat, että yhteistyölle on hyvä johdon (4.42) ja esihenkilön tuki (4.44). Kuitenkin esihenkilön tarjoama käytännön tuki yhteistyön tekemiselle koettiin olevan heikompaa (3.60). Avovastuksissa nousi esiin johdon tärkeä rooli yhteistyössä, mutta myös tyytymättömyys johtoon ja sen toimii yhteistyön kehittämisessä.

Johdon rooli on kannustaa tekemään yhteistyötä ja korostaa sen merkitystä.

Johdon pitäisi olla huomattavasti enemmän luomassa yhteistyökuvioita. Vastapuolelta on yleensä aina mukana yhteistyön aloittamisen neuvotteluissa johtavia henkilöitä ja meillä mukana on yleensä rivityöntekijät.

Toivoisin myös esimiesten tekevän työtä tai edes tulevan työpariksi auttamaan verkostojen rakentamiseksi.

Johdon pitäisi itse olla perillä yhteiskunnan muuttuvista palveluista ja tukea henkilöstöä vielä enemmän tekemään suunnitelmia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Työnantajan tarjoamat resurssit, aika ja koulutus koettiin vastausten perusteella toteutuvan heikosti. Kaikista väittämistä heikoimman arvion (2.74) vastaajat antoivat väittämälle ”Olen saanut koulutusta yhteistyön tekemiseen”. Seuraavaksi heikoimmin arvioitiin yhteistyön systemaattinen kehittäminen (3.03) ja riittävä aika yhteistyön tekemisiin (3.29). Avovastauksissa nousi esiin huoli siitä, ettei yhteistyölle ole varattu riittävästi aikaa.

Asiakkaat tarvitsevat paljon moniammatillista verkostoa ympärilleen ja aikaa tämän laatuiseksi työotteelle on rajatusti.

Nykyiset asiakasmäärät ovat liian suuria, jotta tarkoituksen mukaista yhteistyötä pystyttäisiin eri verkostojen kanssa tekemään.

Asiakasmääriä per työntekijä pitäisi vähän vähentää, jos halutaan, että tehdään enemmän ja vaikuttavampaa yhteistyötä, mikä ei näy missään. Se vie paljon aikaa ja energiaa työntekijältä, mutta on ns. ”näkymätöntä työtä”, eikä kannu hoidella ensimmäisellä, toisella tai välttämättä kolmannellakaan kerralla.

D’Amouren ym. (2008) mallin mukaan moniammatillisen yhteistyön neljäs ulottuvuus edellyttää yhteistyön toiminnan virallistamista ja muodollista sopimista yhteistyön tavoista, vastuista ja vastuiden jakamisesta. Yhteistyössä jokaisen tulisi tietää, mitä heidän tulee tehdä ja mitä heitä odotetaan yhteistyössä yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (D’Amour ym. 2008.) Väittämässä väite ”yhteistyössä jokainen tietää, mitä tulee tehdä, jotta yhteinen tavoite saavutetaan”, sai arvion (3.74). Vastaajat kokivat, että yhteistyötä suunnitellaan systemaattisesti (3.37) ja kehitetään yhdessä systemaattisesti (3.03). Avovastauksissa kritisoitiin systemaattisuuden ja yhteisten linjausten puutetta ja toivottiin, että asioista ja vastuista sovittaisiin yhteistyössä.

Jokaisella verkoston jäsenellä olisi vastuu edistää asioita sovitulla tavalla ja että asiat todella edistyisivät, ettei vain pyöritellä samoja asioita kerta toisensa jälkeen. Myöskään verkostot eivät ikävä kyllä vie aina nuoren asioita eteenpäin, vaikka se toki olisikin tarkoitus.

Yhteistyö toimii melko hyvin, mutta tietty systemaattisuus yhteistyössä helpottaisi etenkin uusia työntekijöitä.

Yhteistyön systemaattinen kehittäminen ja suunnittelu ja yhteisten toimintamallien luominen nousi esiin myös kohdassa, jossa tiedusteltiin käytössä olevia toimintamalleja yhteistyölle. Yli puolet vastaajista 51.4 % ilmoitti, ettei heidän toimipisteessään ole toimintamallia tai systemaattista tapaa tehdä moniammatillista yhteistyötä asiakastyössä.

Lisäksi avovastauksissa nousi esiin, että yhteistyön tekeminen yhdyskuntaseuraamustyössä koettiin olevan henkilösidonnaista.

On työntekijäkohtaisia eroja siinä, mitä asioita hoidetaan seuraamuksen aikana ja minkälaista yhteistyötä tehdään muiden verkostojen kanssa.

Yhtenä ratkaisuna nähtiin yhteistoiminnallisen työskentelymallin sisällyttäminen koulutukseen.

Yhteistoiminnallisen työskentelyn malli pitäisi olla vahvasti jo osa koulutusta. Se ylläpitäminen vaatisi säännönmukaista riittävää ja tasokasta koulutusta perustyöhön sekä johdolta aika resurssointia.

Vastaajat kokivat, että työnjako (3.88) ja tiedonkulku (3.71) yhteistyökumppaneiden välillä toimivat kohtuullisesti. Käytännön asiat, kuten salassapitosäädökset koettiin jonkin verran hankaloittavan yhteistyön tekemistä (3.12).

Yksi iso ongelma yhteistyön tekemisessä tällä hetkellä on se, että lain puolesta lupaa tietojen vaihtoon asiakkaasta eri viranomaisten kesken ei ole ilman asiakkaan suostumusta, kuin lausuntovaiheessa.

Kokonaisuudessa D'Amoren (2008) neliulotteisen yhteistyömallin jaottelun mukaan organisaatioon ja rakenteisiin liittyvät moniammatillisen yhteistyön edellytykset täyttyvät yhdyskuntaseuraamustyössä kohtalaisesti (3.6). Väittämistä 6 koski kolmatta ulottuvuutta ja tulosten yhteenlaskettu keskiarvo oli (3.59). Väittämissä tarkasteltiin muun muassa kokemusta johdon tuesta ja linjauksia yhteistyölle ja työnantajan tarjoamia resursseja yhteistyön toteuttamiseen. Väittämistä 4 koski neljättä ulottuvuutta, tulosten yhteenlaskettu arvo oli (3.61) ja niissä tarkasteltiin muun muassa yhteistyöstä sopimista, tiedonkulkua, työnjakoa ja vastuiden jakautumista yhteistyössä.

Yhteenlasketut tulokset antoivat organisaatioon ja rakenteisiin liittyvien edellytysten toteutumiseksi keskiarvon (3.6). Arvoa nostaa muun muassa kokemus siitä, että johto ja esihenkilöt tukevat yhteistyön tekemistä. Arvoa laskee työnantajan tarjoamien resursien heikko toteutuminen.

8.5 Käytännön työstä nousseet kehittämistarpeet

Työntekijät saavat omin sanoin määritellä, miten he kehittäisivät moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä ja kertoa, mitä käytännön toimenpiteitä pitäisi tehdä, jotta yhteistyön tekeminen helpottuisi rikosseuraamuslaitoksen, työyhteisön tai oman työnkuvan näkökulmasta.

Useassa vastauksessa nousi esiin toive siitä, että tietoa ja tietoisuutta yhdyskuntaseuraamustyöstä tulisi lisätä. Johdon rooli nähtiin tärkeänä etenkin yhteistyösuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä. Lisäksi johdolta toivottiin konkreettista tukea yhteistyöhön, työvälineitä, koulutusta sekä aikaresursseja yhteistyön tekemiseen ja kehittämiseen.

Kehittäisin tuntemusta toisten työstä, esim. kunnissa nousee toisinaan esille, ettei Risen työ ja roolit laitoksissa/yks-toimistoissa ole ihmisille tuttuja ja selkeitä.

Risen työn tunnettuutta pitäisi lisätä yhteistyökumppaneiden ja eri alan ammattilaisten keskuudessa.

Johdon rooli on tärkeä erityisesti suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä ja tietoisuuden lisäämisessä yks-työstä.

Johto tukee yhteistyöhön ja mahdollistaa sen esim. huomioimalla työntekijän työkalut ja työajankäytön moniammatillisen yhteistyön kehittämiseen.

Johdon rooli on kannustaa tekemään yhteistyötä ja korostaa sen merkitystä. Sekä antaa konkreettista tukea ja koulutusta sen tekemiseen.

Lisäksi koettiin tärkeäksi lisätä tietoa ja ymmärrystä rikosseuraamusasiakkaiden muita heikommasta yhteiskunnallisesta asemasta ja heidän tarpeestaan saada muita tehostetumpia tukitoimia ja palveluita. Toiveena oli, että rikosseuraamusasiakkaat saisivat tarpeenmukaiset palvelut sujuvammin ja etuoikeutetusti.

Tulisi vaatia yhteistyötahoilta Risen asiakkaille x määrä asuntoja ja päihdekuntoutuspaikkoja (vankilan jälkeen). Esim. vain Risen asiakkaille x määrä maksusitoumus paikkoja huumeatkaisuun ja asuntoihin.

Vastaajilta kysyttiin, millaista koulutusta moniammatillisen yhteistyön tekemiseen tulisi järjestää. Useassa vastauksessa toivottiin ylipäättään koulutusta ja tärkeitä teemoja koulutukselle oli vastaajien mielestä koulutus siitä, miten kohdata muita ammattilaisia, miten kirjata ylös esim. tavoitteet ja miten järjestää seuranta. Lisäksi toivottiin koulutusta yleisesti verkostoyhteistyön tekemisestä.

Vastaajat toivoivat systemaattisia toimintatapoja yhteistyölle ja kokivat, että yhteisiä koulutuksia tulisi järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Vastaajat toivoivat esim. yhteisiä koulutustilaisuuksia, tutustumispalavereja ja organisaatioiden esittelyjä molemmin puolin sekä yhteisiä työpajoja eri toimijoiden kanssa. Lisäksi toiveena oli, että yhteistyötahoille järjestettäisiin koulutusta Risen toiminnasta ja asiakkaan motivoivista.

Eri toimijoiden välisiä säännöllisiä palavereja olisi hyvä järjestää vähintäänkin yhteisten linjausten ylläpitämiseksi.

Yhteistyöpalavereita tulisi järjestää eri tahojen välillä ja lisätä systemaattisempaa yhteistyötä.

Yhteistä koulutusta muiden toimijoiden (kuten sosiaalitoimi) kanssa. Jotta ymmärrys toisten toiminnasta lisääntyisi.

Koulutusta yhteistyötahoille meidän toiminnastamme ja asiakkaiden motivoivista.

Eräs vastaaja ilmoitti,

Itse en välttämättä olisi varsinaisesti koulutuksen kannalla, vaan enemmänkin konkreettisen toiminnan kannalla. Yhteistyöpalavereja ja siitä käytäntöön siirtymistä.

Useammassa vastauksessa nousi esiin, että yhteistyön kehittäminen on jäänyt liian kauas käytännön työstä ja asiakastyötä tekevästä.

Yhteistyötä tulisi kehittää ruohonjuuritasolla, mutta aika ja tila siihen tulisi tulla ylemmältä taholta, ettei jää vaan tiettyjen henkilöiden puuhasteluksi.

Keskushallinnossa kehitetään tällä hetkellä muun muassa moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä. Kehittäminen tulisi mielestäni olla lähempänä asiakastyötä tekeviä.

Lisäksi ehdotettiin, että kehittämisspäivillä voisi olla esimerkiksi valmennusta moniammatilliseen työskentelyyn. Lisäksi toivottiin enemmän aikaa yhteistyölle, työkaluja ja menetelmiä yhteistyön tekemiseen. Vastaajat kokivat, että omaan suhtautumiseen ja asenteeseen yhteistyötä kohtaan tulisi myös kiinnittää huomiota.

Yhteistyön prosesseja ja työkaluja voitaisiin miettiä ja millä asenteella ja menetelmin Risestä lähestytään muita toimijoita.

Työntekijöiden mielestä asiakkaat tulisi ottaa työskentelyyn ja yhteistyön kehittämiseen aktiivisemmin mukaan ja hyödyntää heidän asiantuntijuuttaan yhteistyössä.

Mielestäni myös asiakkaat voisi ottaa mukaan yhteistyön kehittämiseen, jotta yhteistyöstä saataisiin aidosti mahdollisimman hyvin asiakkaan tarpeisiin vastaavaa.

Toivoisin asiakkaiden asiantuntijuuden hyödyntämistä verkostoissa.

Yhdyskuntaseuraamustyön moniammatillisessa yhteistyössä löytyi kehitettävää. Yhteistyötä tulisi tehdä systemaattisemmin ja yhteisten toimintamallien mukaisesti, luoda selvät tavoitteet yhteistyölle, jakaa vastuut ja roolit, jotta asiat oikeasti etenisivät ja jokainen tietäisi mitä yhteistyöllä tavoitellaan ja miten yhteistyössä tulisi toimia.

Aikaa moniammatilliselle yhteistyölle pitäisi olla enemmän ja asiakasmääriä vähemmän. Koulutusta moniammatillisen yhteistyön tekemiseen pitäisi järjestää ja tutustua muiden toimijoiden työnkuviin ja osaamiseen, jotta heidän asiantuntemustaan voisi riittävästi hyödyntää yhteistyössä. Oma organisaatiota ja rikosseuraamusasiakkaiden erityisyyttä pitäisi tehdä tutuksi muille toimijoille ja asiakkaiden osallisuutta yhteistyöhön ja sen kehittämiseen tulisi lisätä. Johdolta odotetaan kannustusta, arvostusta ja motiivointia yhteistyön tekemiseen sekä riittäviä resursseja yhteistyöhön. Johdolta toivotaan myös enemmän aktiivisuutta yhteistyön luomiseen, sen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

9 Johtopäätökset

Tässä luvussa arvioin edellisessä luvussa esittelemiäni tuloksia ja pohdin, miten opinnäytetyöni onnistuu vastaamaan asettamiini tutkimuskysymyksiin.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyössä koko henkilöstö osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Opinnäytetyöni osoittaa, että käsitykset siitä, mitä he sillä tarkoittavat ja miten he sitä toteuttavat, vaihtelevat. Huomionarvoista on se, että moniammatillista yhteistyötä pidetään tärkeänä ja hyödyllisenä työtapana riippumatta siitä, millaista yhteistyö on. Työntekijät kokevat moniammatillisen yhteistyön työtapana tuovan lisäarvoa niin asiakkaille, asiantuntijoille kuin organisaatiollekin.

Opinnäytetyöni osoittaa, että Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistojen henkilöstö on motivoitunut tekemään intensiivistä moniammatillista yhteistyötä ja sen tekemiselle on johdon tuki ja suositus, mutta edellytykset sen toteuttamiseksi ovat selvästi puutteelliset. Eniten puutteita on koulutuksen määrässä, työnantajan tarjoamien resurssien riittävydessä sekä yhteisten toimintamallien ja systemaattisten toimintatapojen luomisessa ja kehittämisessä.

Merkittävä tulos opinnäytetyössäni oli, että 80 % vastaajista ilmoitti, että yhdyskuntaseuraamustyössä ei ole tai heidän tiedossaan ei ole systemaattista tapaa tehdä moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyökäytäntöjen ja yhteistyötä ohjaavien toimintamallien puutteeseen on kiinnitetty huomiota myös oikeusministeriön työryhmän Rikosseuraamuslaitokselle laatimassa arviointiraportissa sekä valtionalouden tarkastusviraston suorittamassa tarkastuksessa. (Kleemola ym. 2019: 62; Valtionalouden tarkastusvirasto 2016.) Lisäksi oikeusministeriön teettämässä rikosseuraamusalan yhteistoimintaa mittaavassa kyselyssä eri toimijoiden välistä yhteistyötä pidetään hajanaisena ja sattumanvaraisena (Piispa & Lind 2021: 22).

Opinnäytetyöni perusteella yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävän moniammatillisen työskentelyn intensiivisyys vaihtelee ja yhteistyötä ilmenee ainakin kolmella tasolla. Olen jaotellut yhteistyön tasot kolmeen luokkaan 1) matalantason moniammatillinen yhteistyö 2) keskitason moniammatillinen yhteistyöhön ja 3) korkeantason moniammatillinen yhteistoiminta. Yhteistyön tasoa ja intensiivisyyttä määrittävinä tekijöinä ovat asiakkaan osallisuus ja vuorovaikutuksen intensiivisyys.

Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustyössä matalantason moniammatillista yhteistyötä tehdään osana tavanomaista perustyötä, virkatehtäviin liittyvinä yhteydenottoina ja lakisääteisinä tehtävinä. Opinnäytetyöni tulosten mukaan henkilöstö pyrkii työskentelemään yhteisen asiakkaan eteen ja moniammatillinen yhteistyö nähdään mahdollisuutena auttaa ja tukea rikoksiin syyllistyneitä heidän pyrkimyksensä rikoksettomuuteen. Työtapana se nähdään mahdollisuutena hoitaa sujuvammin asiakkaan käytännön asioita ja ohjata asiakasta tarpeen mukaisesti palveluihin.

Olennaista yhteistyössä on työnjako ja viranomais- ja yhteistyötahojen välinen tietojen vaihto. Tulosten mukaan keskeistä moniammatillisessa yhteistyössä on tiedon lisääminen asiakkaan tilanteesta, jotta asiakkaan elämäntilanteesta saadaan muodostettua

mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva ja asiakas ohjattua tarpeen mukaisiin palveluihin. Tulos saa vahvistusta myös valtioneuvoston tarkastusviraston tekemästä selvityksestä (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018: 11).

Toisella tasolla moniammatillisen yhteistyön intensiivisyys kasvaa ja yhteistyössä siirrytään asiakkaan osallisuudessa ja vuorovaikutuksen tasossa astetta syvemmälle. Keskitason moniammatillinen yhteistyö (*interprofessional*) toteutuu opinnäytetyöni tulosten mukaan yhdyskuntaseuraamustyössä etenkin silloin, kun tavoitteena on oman ammatillisen kasvun kehittäminen ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi verkostopalavereissa tai yhteistyötilaisuuksissa, samassa tilassa eri toimijoiden kanssa. Vastaajat kertoivat oppivansa toinen toisiltaan yhteistyössä sekä jakavansa vastuuta ja osaamista yhteistyön aikana. Tämän tyyppinen työskentely kuvastaa astetta intensiivisempää moniammatillisesta yhteistyöstä, joka edellyttää ammattien välistä yhdessä tekemistä ja jossa korostuvat ajan ja paikan merkitys tietojen vaihdossa (Vuolanto 2015; Isoherranen 2004: 16; D'Amour ym. 2008).

Asiakkaan rooli ja osallisuus yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävässä moniammatillisessa yhteistyössä tiedostetaan olevan tärkeä, mutta käytännön työssä se ei nouse esille tämän opinnäytetyön kyselyn vastauksissa. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan vaikuttaa siltä, että asiakas nähdään usein työskentelyn kohteena, jonka asioita on tarkoitus hoitaa tai hänet on tarpeen saattaa oikean avun piiriin. Asiakkaan tarpeet pyritään huomioimaan yksilöllisesti ja mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, mutta vuorovaikutustilanteessa moniammatillinen yhteistyö jää usein yhden- tai kahdensuuntaiseksi ja asiakkaan rooli on taustalla ja näin ollen todellinen muutos saattaa jäädä toteutumatta.

Keskitason moniammatillisen yhteistyön (*interprofessional*) merkitys yhdyskuntaseuraamustyössä on ilmeinen, mutta sen toteuttamisen edellytykset toteutuvat tämän opinnäytetyön tulosten mukaan varsin huonosti, kun niiden toteutumista tarkastellaan aikaimpien tutkimusten, kuten D'Amoren ym. 2008 yhteistyömallin näkökulmasta.

Selkeimmin tätä osoittavat puutteet yhteisissä toimintatavoissa, tavoitteiden ja vision asettamisessa sekä asiakaslähtöisyyden asettamisessa työskentelyn lähtökohdaksi. Lisäksi selviä puutteita nähtiin olevan työnantajan tarjoamissa resursseissa. Esimerkiksi aikaa ja koulutusta yhteistyön tekemiselle koettiin olevan liian vähän ja esihenkilöi-

den tarjoama käytännön tuki yhteistyön tekemiselle koettiin toteutuvan heikosti. Tyytymättömyys johtoon ja sen toimiin yhteistyön kehittämisessä nousi vastauksissa esiin. Työntekijät kritisoivat systemaattisuuden ja yhteisten linjausten puutetta yhdyskuntaseuraamustyön moniammatillisessa yhteistyössä

Samaan aikaan tämän opinnäytetyön kanssa asetettiin oikeusministeriössä työryhmä, jonka tehtävänä oli muun muassa selvittää yhteistoimintaa kartoittavan kyselyn avulla Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden viranomaispalvelujen yhteistyön haasteita (Piispa & Lind 2021: 13). Myös tässä selvityksessä löytyi puutteita moniammatillisen yhteistyön toteutumisen edellytyksissä, kuten systemaattisissa toimintatavoissa, kuten oma opinnäytetyönikin paljasti.

Aikaisemmassa moniammatillista yhteistyötä kartoittavassa tutkimuksessa on tuotu esiin moniammatillisen yhteistyön haasteeksi muun muassa työntekijöiden kokemus siitä, ettei annetuilla resursseilla pystytä toteuttamaan kaikkia asetettuja velvoitteita (Määttä 2006: 576–578). Lisäksi nykyiset työpaineet ja riittämättömät resurssit ajavat siihen, että työntekijät eivät halua sitoutua tai löydä motivaatiota moniammatilliseen yhteistyöhön ja yhteistyö nähdään välttämättömänä pahana ja aikaa vievänä rasitteena (Toiviainen 2017: 17).

Saman suuntaisia tuloksia löytyi myös tämän opinnäytetyön aineiston analyysissä. Henkilöstön vastauksista nousi esiin turhautuneisuus siitä, ettei annetuilla resursseilla pystytä täyttämään työnantajan odotuksia. Asiakasmäärät koetaan liian suuriksi, jotta vaikuttavaa moniammatillista yhteistyötä voitaisiin yhdyskuntaseuraamustyössä tehdä. Toisaalta moniammatillista yhteistyötä tehtäisiin yhdyskuntaseuraamustyössä enemmän, jos aikaa ja resursseja sen tekemiseen olisi enemmän. Nyt työntekijät joutuvat priorisoimaan sen välillä, kenen kanssa moniammatillista yhteistyötä on mahdollisuus tehdä.

Kolmannelle tasolle, eli korkeantason moniammatilliseen yhteistoimintaan (*transprofessional*) siirryttäessä yhteistyön intensiivisyys, vuorovaikutuksen määrä ja asiakkaan osallisuus yhteistyössä kasvavat entisestään. Yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyön suosituksissa on tuotu vahvasti esiin, että laadukas ja vaikuttava asiakastyö yhdyskuntaseuraamustyössä edellyttää muun muassa asiakaslähtöisyyden asettamista työskentelyn lähtökohdaksi (Andersson 2016: 64).

Opinnäytetyöni tulosten perusteella voidaan todeta, että työntekijät ymmärtävät yhteistoiminnan merkityksen ja tiedostavat, että moniongelmaisten asiakkaiden kanssa tulisi tehdä intensiivistä moniammatillista työtä, jotta työskentely olisi vaikuttavaa ja sillä voitaisiin aidosti ehkäistä uusintarikollisuutta. Tulosten mukaan asiakkaan asiantuntemusta ei kuitenkaan hyödynnetä riittävästi moniammatillisessa yhteistyössä.

Opinnäytetyöni tulosten mukaan henkilöstö kokee voivansa oppia yhteistyössä toisilta ammattilaisilta, mutta asiakkaan asiantuntemusta ei juurikaan hyödynnetä. Yhdyskuntaseuraamustyössä henkilöstön toiveena ja kehittämisajatuksena on, että asiakkaat tulisi ottaa työskentelyyn ja yhteistyön kehittämiseen aktiivisemmin mukaan ja hyödyntää heidän asiantuntijuuttaan yhteistyössä, jotta työskentelyllä päästäisiin aitoon vaikuttavuuteen. Vastauksissa ei kuitenkaan noussut viitteitä siitä, että tämän tyyppistä yhteistoimintaa tehtäisiin.

Opinnäytetyöni vastaa tutkimuskysymyksiin riittävällä laajuudella. Moniammatillinen yhteistyö on yhdyskuntaseuraamustyössä moninaista ja käsitykset siitä, mitä moniammatillinen yhteistyö tarkoittaa ja miten sitä toteutetaan, vaihtelevat. Tästä syystä myös se, millaista moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä on, vaihtelee. Tulosten perusteella voidaan kuitenkin löytää yhdyskuntaaseuraamustyössä tehtävälle moniammatilliselle yhteistyölle tyypillisiä piirteitä ja nähdä viitteitä siitä, millaista moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä toteutetaan.

Tämä opinnäytetyö osoittaa, että moniammatillinen yhteistyö toteutuu yhdyskuntaseuraamustyössä usein matalantason moniammatillisena yhteistyönä. Intensiivisen moniammatillisen yhteistyön tekemiselle on työntekijöiden halu ja motivaatio, johdon tuki ja suositus. Ongelma on se, että resurssit vaikuttavan moniammatillisen yhteistyön tekemiselle koetaan olevan riittämättömät. Vaikka yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyön suositusten mukaan työskentelypuitteet tulisi olla sellaiset, että vaikuttava yhteistoiminta on mahdollista (Andersson 2016: 64).

Esiin nousseet epäkohdat ja puutteet, joihin opinnäytetyöni perusteella tulisi tarttua, ovat monet hyvin konkreettisia asioita, kuten koulutuksen ja yhteisten toimintamallien puuttuminen tai riittämätön aika yhteistyön tekemiseen. Hyvää on se, että konkreettisiin asioihin on helpompi tarttua ja korjata niitä, kuin esimerkiksi kokemukseen siitä, ettei johto tue moniammatillisen yhteistyön tekemistä.

10 Pohdinta

Yhdyskuntaseuraamustyössä tavoitteena on tehdä vaikuttavaa ja suunnitelmallista asiakastyötä, jonka avulla pyritään tukemaan rikoksiin syyllistyneistä ja auttamaan heitä kiinnittymään yhteiskunnan normaalipalveluihin. Tavoitteen toteuttaminen edellyttää eri toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä ja moniammatillinen yhteistyö on nähty yhtenä keinona lisätä rikoksiin syyllistyneiden valmiuksia yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Moniammatillinen yhteistyö tarjoaa mahdollisuuden ottaa asiakkaat mukaan työskentelyyn aktiivisina toimijoina ja näin oppia ymmärtämään asiakkaan tilannetta laajemmin.

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyön asiakastyössä. Metodina oli verkkokysely, jossa Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakastyöntekijät ja esihenkilöt arvioivat, millaista on yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävä moniammatillinen yhteistyö Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella ja kuinka yhteistyötä tulisi heidän mielestään kehittää. Tarkastelin yhteistyön toteutumista moniammatillisuuden näkökulmasta.

Opinnäytetyöni osoittaa, että moniammatillinen yhteistyö on yhdyskuntaseuraamustyössä moninaista ja sillä tarkoitetaan monenlaisia tapoja toimia yhdessä ja yhteistyötä toteutetaan monin eri tavoin. Opinnäytetyöni tulosten perusteella moniammatillista yhteistyötä pidetään työmuotona tärkeänä riippumatta siitä, millaista yhteistyö on.

Opinnäytetyöni perusteella Etelä-Suomen rikosseuraamusalueella suuri osa yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävästä moniammatillisesta yhteistyöstä toteutuu matalantason moniammatillisena yhteistyönä, eikä moniammatillisen yhteistyön ideaalia juurikaan tavoiteta. Yhdyskuntaseuraamustyössä intensiiviseen moniammatilliseen yhteistyöhön ja yhteistoimintaan pyritään ja yhdyskuntaseuraamustyössä ollaan ainakin jossain määrin edetty ajattelutapojen muutoksessa ja asiakkaan kohtaamisessa tasavertaisena jäsenenä, mutta käytännössä sen toteuttaminen on haastavaa. Onko siis niin, että työntekijät keskenään pohtivat asiakkaan tilannetta, oppivat toinen toisiltaan ja luovat yhdessä toimintatapoja auttaa asiakasta, mutta asiakkaan rooli on taustalla ja näin ollen todellinen muutos voi jäädä toteutumatta?

Lisäksi yhdyskuntaseuraamustyössä on aina muistettava työkonteksti ja mietittävä onko intensiivinen moniammatillinen yhteistoiminta, jossa asiakas on yhdenvertaisessa

asemassa, realistinen tai tarkoituksenmukainen? Palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa asiakasasiantuntemusta voisi tosin hyödyntää paljon enemmän. Jatkossa olisikin tärkeä pohtia, miksi asiakasasiantuntemusta hyödynnetään niin vähän rikosseuraamusalalla. Vaikka kokemusasiantuntijoiden hyödyntämistä pidetään erityisen tärkeänä kehittämistyössä (Piispa & Lind 2021: 14).

Jatkossa olisi mielenkiintoista vertailla moniammatillisen yhteistyön vaikuttavuutta asiakkaan, ammattilaisen ja organisaation näkökulmasta. Lähtökohtaisesti työskentely on vaikuttavaa, kun se vastaa niihin tavoitteisiin ja tarkoitukseen, jonka vuoksi sitä tehdään. Kysymys kuuluukin, kenen näkökulmasta yhdyskuntaseuraamustyössä asiaa tarkastellaan? Katsotaanko asiaan asiakkaan, ammattilaisen vai organisaation näkökulmasta? Asiakkaan näkökulmasta tavoitteet työskentelylle saattavat olla hyvin erilaiset kuin työntekijän tai organisaation näkökulmasta. Olisi hyvä pohtia, milloin ja mistä syystä asiakas otetaan työskentelyyn aktiivisesti mukaan. Opinnäytetyöni tuloksissa ilmeni, että yhteistyötä tehdään, jos asiakas on siihen motivoitunut. Otetaanko asiakas mukaan vain silloin, kun hänen tavoitteensa vastaavat yhteisesti hyväksytyjä tavoitteita ja tähtäävät rikoksettomuuteen?

Tämän opinnäytetyön luotettavuuden ongelmat liittyvät ensisijaisesti metodiin. Metodina käytettiin kyselyä ja valintaa sen käyttöön voidaan kritisoida siitä, että sen avulla on vaikea vastata siihen, millaista moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä on. Koska yhteistyön tekemistä ei päästy seuraamaan, varsinainen sisältö jää puuttumaan, jolloin yhteistyön toteutumista on vaikea arvioida. Lisäksi kyselytutkimuksessa on vaikea arvioida, kuinka vastaajat ovat suhtautuneet annettuihin vastausvaihtoehtoihin ja kuinka tosissaan he ovat pyrkineet vastaamaan kyselyyn. He ovat voineet käsittää annetut kysymykset toisin kuin ne on tarkoitettu. Lisäksi myös omat odotukseni tietynlaisista vastauksista ovat voineet aiheuttaa luotettavuuteen liittyviä ongelmia aineistoa analysoitaessa.

Olisin varmasti saanut osallistujia haastattelemalla yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, millaista on moniammatillinen yhteistyö. Halusin kuitenkin saada mahdollisimman kattavan kuvan yhdyskuntaseuraamustyössä tehtävästä moniammatillisesta yhteistyöstä, joten mielestäni paras vaihtoehto oli kysyä asiasta mahdollisimman laajasti niiltä ihmisiltä, jotka tekevät yhteistyötä osana perustyötään.

Opinnäytetyöni puolustaa paikkaansa alan tutkimuskentällä, sillä se lähtee kartoittamaan aluetta, jota ei vielä ole juurikaan tutkittu. Moniammatillinen yhteistyö työtapana rikosseuraamusalalla tulee kasvamaan ja rikosseuraamuslaitoksen strategiassa on määritelty, että koko henkilöstö osallistuu moniammatilliseen yhteistyöhön pyrkiessään tekemään vaikuttavaa asiakastyötä ja valmentamaan asiakkaita rikoksettomaan elämäntapaan (Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023).

Tämä opinnäytetyö osoittaa, että käsitykset siitä, millaista moniammatillinen yhteistyö on ja miten sitä toteutetaan, vaihtelevat suuresti. Opinnäytetyöni antaa hyvän pohjan jatkotutkimukseen. Olisi tärkeä määritellä, mitä moniammatillinen yhteistyö yhdyskunta-seuraamustyössä tarkoittaa, mitkä ovat sen tavoitteet, asiakkaan rooli yhteistyössä ja mitä moniammatillinen yhteistyö edellyttää ollakseen vaikuttavaa. Määrittely on erityisen tärkeää, jotta moniammatillisen yhteistyön tarjoamia mahdollisuuksia ja sen eri muotoja voidaan hyödyntää rikosseuraamustyössä. Lisäksi tulisi luoda yhteisiä toimintamalleja moniammatilliseen yhteistyöhön ja tarkastella esimerkiksi sitä, miksi asiakasiantuntemusta hyödynnetään niin vähän rikosseuraamusalalla ja mitä asiakkaat itse ajattelevat moniammatillisesta yhteistyöstä ja omasta osallisuudestaan siihen.

Tarvitaan rohkaisevia esimerkkejä onnistuneesta moniammatillisesta yhteistyöstä, jossa on päästy aidosti hyödyntämään eri ammattiryhmien ja asiakkaan asiantuntemusta, luomaan uutta tietoa ja yhteistä osaamista, joka tukee yhteisen päämäärän saavuttamista. Tarvitaan myös jatkuvaa arviointia, jotta voimme löytää moniammatillisen työskentelyn hyviä käytäntöjä ja vahvistaa niitä. Olennaista on tunnistaa vuorovaikutuksen ja asiakkaan osallisuuden tarve ja ymmärtää, että tarvitsemme toinen toisiamme parhaan mahdollisen lopputuloksen saavuttamiseksi.

Lähteet

Andersson, Pia 2016. Hyvän ja vaikuttavan yhdyskuntaseuraamustyön kehittämishanke. Materiaalikirja. Rikosseuraamuslaitoksen sisäiseen käyttöön. Rikosseuraamuslaitos.

Arvot ja strategia. Rikosseuraamuslaitos. Päivitetty 3.9.2020. <<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>>. Viitattu 20.10.2020.

Collin, Kaija & Valleala, Ulla-Maija & Herranen, Sanna & Paloniemi, Susanna & Pyhälä-Liljeström, Paula 2012. Moniammatillisen yhteistyön muodot ja haasteet päivystystyön hoitoprosessissa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 49. 31–43. <https://www.academia.edu/30824346/Moniammatillisen_yhteisty%C3%B6n_muodot_ja_haasteet_p%C3%A4ivystysty%C3%B6n_hoitoprosessissa>. Viitattu 15.9.2020.

Collins, Harry & Evans, Robert 2002. The third wave of science studies. Studies of expertise and experience. Teoksessa Selinger, Evan & Crease, Robert P. (toim.). The Philosophy of Expertise. New York: Columbia University press. 39–110.

D'Amour, Danielle & Ferrada-Videla, Marcela & San Martín Rodríguez, Leticia & Beaulieu, Marie Dominique 2005. The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core concepts and theoretical frameworks. Journal of Interprofessional Care 1. 116–131.

D'Amour, Danielle & Goulet, Lise & Labadie, Jean-François & San Martín-Rodríguez, Leticia & Pineault, Raynald 2008. A model and typology of collaboration between professionals in healthcare organizations. BMC Health Services Research 8 (188). <<https://bmchealthservres.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/1472-6963-8-188.pdf>>. Viitattu 15.9.2020.

Efstathiou Sophia & Mirmalek Zara 2014. Interdisciplinarity in Action. Teoksessa Cartwright, Nancy & Montuschi, Eleonora (toim.). Philosophy of Social Science: A New Introduction. Oxford University Press. 233–248.

Gibbons, Michael & Limoges, Camille & Nowotny, Helga & Schwartzman, Simon & Scott, Peter & Trow, Martin 1994. The new production of knowledge. The dynamics of science and research in contemporary societies. London: Sage publications.

Hallintolaki 434/2003. Annettu Helsingissä 6.6.2003. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030434>>. Viitattu 17.5.2021.

Hallitusohjelma 2019. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 10.12.2019. Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:31. Helsinki: Valtioneuvosto. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=>>. Viitattu 14.9.2020.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula & Sinivuori, Eila 2009. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, Anneli & Lanmmintakainen, Johanna 2018. Paljon sote-palveluja tarvitsevat ihmiset keskiöön. Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisu 12. Kuopio: KAKS- kunnallisan kehittämissäätiö. <<https://kaks.fi/wp-content/uploads/2018/01/paljon-sote-palveluja-tarvitsevat-ihmiset-keskioon.pdf>> Viitattu 18.05.2021.

Hästbacka, Noora & Haikkola Lotta 2019. Rikoksiin puuttumisen kenttä ja toimintamallien kartoitus kunnissa. Teoksessa Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Pekkarinen, Elina (toim.). Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:34. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. 50–67. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 16.9.2020.

Isoherranen, Kaarina. 2004. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Isoherranen, Kaarina 2008. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Isoherranen, Kaarina & Rekola, Leena & Nurminen Raija 2008. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit oy. 26–48.

Isoherranen, Kaarina. 2012. Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2012:12. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Sosiaalitieteiden laitos. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?se>. Viitattu 16.9.2020.

Joukamaa, Matti ja työryhmä 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Perustulosraportti. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2010. Helsinki: Rikosseuraamuslaitos. <https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/6AqMACEr8/RISE_1_2010_Rikosseuraamusasiakkaiden_terveys_tyokyky_ja_hoidontarve.pdf>. Viitattu 15.9.2020.

Kananen, Jorma 2008. Kvali: Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Katajamäki, Erja 2010. Moniammatillisuus ja sen oppiminen. Tapaustutkimus ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66639/978-951-44-8152-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 01.10.2020.

Puimalainen Jouni 2019. Hankkeen arviointia. Teoksessa Kaarlejärvi, Kati & Puimalainen, Jouni (toim.). Vankeusaika mahdollisuutena! -hankkeen loppuraportti: Hyviä käytäntöjä rikostaustaisten osallisuuden ja työllistymisen edistämiseen. Helsinki: Kuntoutussäätiö. 61–66. <<https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2019/06/Vankeusaika-mahdollisuutena-hankkeen-loppuraportti-final.pdf>>. Viitattu 5.2.2021.

Kekoni, Taru & Mönkkönen, Kaarina & Hujala, Anneli & Laulainen, Sanna & Hirvonen, Jukka 2019. Moniammatillisuus käsitteenä ja käytänteinä. Teoksessa Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (toim.). Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus. 15–46.

Kleemola, Jussi & Honkavaara, Jukka & Sonkamo, Janne 2019. Rikosseuraamuslaitoksen rakenteiden ja toiminnan arviointi. Oikeusministeriön julkaisuja 2019:14. Helsinki: Oikeusministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161540/OMSO_14_2019_RISE_Rakenteiden_ja_toiminnan_arviointi.pdf>. Luettu 7.2.2021.

Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 953/2009. Annettu Helsingissä 27.11.2009. <<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953>>. Viitattu 26.10.2020.

Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 400/2015. Annettu Helsingissä 10.04.2015. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150400>>. Viitattu 26.10.2020.

Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilaneteen selvittämisestä 633/2010. Annettu Naantalissa 24.06.2010. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100633>>. Viitattu 26.10.2020.

Linderborg Henrik 2007. Vuorovaikutus rikosseuraamustyössä. Haaste (4). <<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste42007/vuorovaikutusrikosseuraamustyossa.html>>. Viitattu 2.11.2020.

Lehtinen Uolevi 2014. Monitieteisyyden haaste. Tieteessä tapahtuu 32 (6). 39–40. <<https://journal.fi/tt/article/view/48242/14017>>. Viitattu 28.9.2020.

Mutanen, Arto & Rissanen, Antti 2020. Pedaforum 2020 abstraktikirja. Tiivistelmä puheenvuorosta matematiikka metodisen orientaation lähteenä monitieteellisessä tutkimuksessa. Pedaforum-seminaarissa 18.8.2020. Oulu: Oulun yliopisto. Oulun ammattikorkeakoulu. <https://www oulu.fi/sites/default/files/content/Abstractbook_Pedaforum2020_1.pdf>. Viitattu 7.2.2021.

Mikkeli Heikki & Pakkasvirta Jussi 2007. Tieteiden välissä? Johdatus monitieteisyyteen, tieteidenvälisyyteen ja poikkitieteisyyteen. Helsinki: WSOY.

Määttä, Mirja 2006. Poikkihallinnolliset ryhmät ja perheiden ongelmiin puuttuminen. Yhteiskuntapolitiikka 71(6). 569–581. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101567/066maatta.pdf?sequence=1&isAllowed=>>>. Viitattu 30.09.2020.

Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini 2019a. Johdanto. Teoksessa Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (toim.). Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus. 7–14.

Mönkkönen, Kaarina & Leinonen, Leena & Arajärvi, Miina & Hovatta, Anna-Elina & Tusa, Nina & Salokangas Katri 2019b. Moniammatillisen vuorovaikutuksen tarkastelua.

Teoksessa Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (toim.). Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus. 47–88.

Nummenmaa, Anna 2011. Moniammatillinen ohjaus jaettuna osaamisena. Teoksessa Mäkinen, Marita & Korhonen, Vesa & Annala, Johanna & Kalli, Pekka & Svärd, Päivi & Värri, Veli-Matti (toim.). Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. 177–194.
<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66173/moniammatillinen_ohjaus_2011.pdf?sequence=1>. Viitattu 30.9.2020.

Pekkarinen, Elina & Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Karhunen, Hannu & Scalini, Anton 2019. Johdanto. Teoksessa Haikkola, Lotta & Hästbacka, Noora & Pekkarinen, Elina (toim.). Kuka vastaa nuorten rikoksiin? Ammattilaisten, nuorten ja kustannusten näkökulmia palveluihin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 34. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. 13–21. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161548/34_Kuka%20vastaa%20nuorten%20rikoksiin.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 16.9.2020.

Pehkonen, Aini & Martikainen, Kaisa & Kinni, Riitta-Liisa & Mönkkönen, Kaarina 2019. Asiakas moniammatillisessa kohtaamisessa. Teoksessa Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Pehkonen, Aini (toim.). Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Gaudeamus. 89–111.

Piispa, Minna & Lind, Heidi 2021. Taustalla rikos, edessä muutos. Suositukset viranomaisten saumattomalle yhteistyölle rikostaustaisten yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Oikeusministeriön julkaisuja, mietintöjä ja lausuntoja 2021:3. Oikeusministeriö.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162849/OM_2021_3_ML.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu 17.03.2021.

Pukkila, Päivi & Helander, Jaakko & Rantala, Elina 2020. Miten toimivaa monialaista yhteistyötä voidaan arvioida työyhteisössä? HAMK Unlimited Journal 5.2.2020.
<<https://unlimited.hamk.fi/amatillinen-osaaminen-ja-opetus/monialainen-yhteistyotyoyhteisossa/#.X3xPlmgzY2x>>. Viitattu 6.10.2020.

Pyykkönen, Riikka 2013. Kehrä II loppuraportti. Asiakasosallisuus monitoimijaisessa yhteistyössä! Socca. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus.
<http://www.socca.fi/files/3375/Kehra_II_loppuraportti_Riikka_Pyykonen.pdf>. Viitattu 7.10.2020.

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Väitöskirja. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. <<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 2.10.2020.

Rekola, Leena 2008. Sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamiseen vaikuttavia kehitysuuntia. Teoksessa Isoherranen, Kaarina & Rekola, Leena & Nurminen Raija (toim.). Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Rikosseuraamuslaitos. Rikosseuraamuslaitos. Julkaistu 14.1.2020. <<https://www rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>>. Viitattu 12.10.2020

Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2020–2023. Rikosseuraamuslaitos. Julkaistu 3.9.2020. <https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/uRujBYQ25/Strategia2020_2023_verkkoon.pdf>. Viitattu 5.9.2020.

Rikosseuraamuslaitoksen tilinpäätös ja toimintakertomus 2019. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2020. Rikosseuraamuslaitos. Julkaisu 28.2.2020. <https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/netra-asiakirjat/L2T4u6HIV/Rikosseuraamuslaitoksen_tilinpaaatos_ja_toimintakertomus_2019.pdf>. Viitattu 8.10.2020.

Rise 2.0. Ehdotus Rikosseuraamuslaitoksen uudeksi organisaatorakenteeksi. Rikosseuraamuslaitos. Julkaistu 29.6.2020. <https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/liitteet_rise/2tpZhL0jZ/Rise_2.0_loppuraportti_Valmis.pdf>. Viitattu 12.9.2020.

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2019. Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja -sarja. Rikosseuraamuslaitos. <https://www rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikirja/pjx6k2qbp/Rikosseuraamuslaitoksen_tilastollinen_vuosikirja_2019_ISSN_2242-6957_verkkojulkaisu.pdf>. Viitattu 15.1.2021.

Sambou, Saija & Piispa, Minna 2019. Toimintamalli rikoksilla oireileville nuorille. Kehittämisyhmän ehdotus 2019. Oikeusministeriön julkaisuja, selvityksiä ja ohjeita 2019:26. Oikeusministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161653/OMSO_2019_26_Rikoksilla_oireilevien_nuorten_Toimintamallin_kehittaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 5.2.2021.

Sandström, Sanna & Keiski-Turunen, Annika & Hassila, Lea & Aunola, Eija & Alahuhta, Maija 2018. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kuvamana. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 44. <<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018061225734>>. Viitattu 14.10.2019.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>>. Viitattu 26.10.2020.

Sote-uudistus 2020. Sote-uudistuksen tavoitteet. Lakiluonnos 15.6.2020. <https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/165db659-8cf1-49b4-b33d-c2cd7a4390bf/e66735dc-c2de-4fda-b3d6-1513968a9860/MUIS-TIO_20200615063815.pdf>. Viitattu 15.9.2020.

Stenvall, Jari & Virtanen, Petri 2012. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen. Kehittämisen mallit, toimintatavat ja periaatteet. Helsinki: Tietosanoma oy.

Tiedotteet ja uutiset 2020. Risen organisaatorakenteita ja johtamisjärjestelmää arvioidaan Rise 2.0 -hankkeessa. Rikosseuraamuslaitos. Päivitetty 12.02.2020.

<<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2020/risenorganisaa-tiorakenteitajajohtamisjarjestelmaaarvioidaanrise2.0-hankkeessa.html>>. Viitattu 5.2.2021.

Toiviainen, Hanna & Kira Mari 2017. From struggles to resource gains in interprofes-sional service networks: Key findings from a multiple case study. *Journal of Interprofes-sional Care*. 31 (4). 479–486. <[https://trepo.tuni.fi/bitstream/han-dle/10024/101304/from_struggles_to_resource_gains_in_interprofessional_ser-vice_netwroks.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101304/from_struggles_to_resource_gains_in_interprofessional_ser-vice_netwroks.pdf?sequence=1&isAllowed=y)>. Viitattu 7.2.2021.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6. uu-distettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuuttila, Marianne & Perjus, Kati & Järvinen, Minna-Kaisa 2018. Baro-käsikirja. Nuorten elämäntilanteen arvionti Barofi- haastattelumenetelmällä. Rikosseuraamuslai-toksen sisäiseen käyttöön. Rikosseuraamuslaitos.

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2018. Selvitys viranomaisyhteistyöstä erityisesti sisä-ministeriön hallinnonalalla. Valtiontalouden tarkastusviraston selvitykset 3/2018. Hel-sinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto. <<https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/10/20115503/VTV-Selvitys-3-2018-Viranomaisyh-teistyo-erityisesti-sisaministerion-hallinnonalalla.pdf>>. Viitattu 14.1.2021.

Valtiontalouden tarkastusvirasto 2016. Uusintarikollisuuden vähentäminen rangaistus-aikana ja sen jälkeen. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 18/2016. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto. <<https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/06/15081354/uusintarikollisuuden-vahentaminen-rangaistusaikana-ja-sen-jalkeen-18-2016.pdf>>. Viitattu 7.2.2021.

Vankeuslaki 767/2005. Annettu Helsingissä 23.9.2005. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/al-kup/2005/20050767>>. Viitattu 17.05.2021

Vankeusrangaistuksen aloitus 2020. Rikosseuraamuslaitos. Täytäntöönpano. Julkaistu 7.10.2020. <<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/vankeusrangaistuk-senaloitus.html>>. Viitattu 26.10.2020.

Vuolanto, Pia & Vanhala, Anni & Apponen Eevi 2015. Monitieteisyyden ja moniamma-tillisuuden maastoissa – sosiaalityö ja hoitotiede kumppaneina. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (3). 292–298. <<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127051/vuolanto.pdf?se-quence=1&isAllowed=y>>. Viitattu 18.05.2021

Väisänen, Raija & Väänänen-Fomin, Marja 2014. Yhdyskuntaseuraamustyön tavoit-teet, linjaukset ja työtä ohjaavat periaatteet aikuissosiaalityön orientaatioiden kysymyk-senä. Teoksessa Lindberg, Henrik, Suonio, Mari & Lassila, Tytti (toim.). *Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla*. Rikosseuraamusalan julkaisuja 1/2014. Rikos-seuraamuslaitos. 136–158. <https://www.rikosseuraamus.fi/material/at-tachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/NdFcArAZr/RISE_1_2014_Sosiaali-tyo_ja_sosiaalinen_tuki_280214web_versio1.3.pdf>. Viitattu 15.9.2020.

WHO 2010. Framework for Action on Interprofessional Education & Collaborative Practice. Geneva: WHO. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/70185/WHO_HRH_HP_N_10.3_eng.pdf;jsessionid=A1A83117E9BBC159832C81E8E24DC2F0?sequence=1>. Viitattu 7.2.2021

Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpano 2020. Rikosseuraamuslaitos. Täytäntöönpano. Julkaistu 17.12.2020. <<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/yhdyskuntaseuraamustentoimeenpano.html>>. Viitattu 7.2.2021.

Yhdyskuntaseuraamustoimistot 2019. Rikosseuraamuslaitos. Toimipaikat. Päivitetty 24.06.2019. <<https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoimistot.html>>. Viitattu 26.11.2020.

Liitteet

Kysely moniammatillisesta yhteistyöstä

Opiskelen Metropolian ammattikorkeakoulussa ja suoritan sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Kysely liittyy opinnäytetyöhöni, jossa tarkoituksena on tarkastella moniammatillisen yhteistyön toteutumista ja kehittämistarpeita yhdyskuntaseuraamustyössä henkilöstön näkökulmasta. Tällä kyselyllä kerään tietoa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tehtävästä moniammatillisesta yhteistyöstä yhteistyön jatkokehittämistä varten. Tarkastelen henkilöstön käsityksiä yhteistyöstä ja käytännön työstä nousseita kehittämistarpeista. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisen vastaajan henkilöllisyys tule kenenkään tietoon.

Lisätietoja tarvittaessa Marianne Tuuttilalta:

marianne.tuuttila@metropolia.fi tai 050 4000885

VASTAUSOHJE: Tarkastele moniammatillista yhteistyötä omassa työssäsi. **Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan tässä kyselyssä yhteistyötä, jossa on mukana yksi tai useampi eri alan ammattilainen.**

Valitse jokaisesta kysymyksestä se vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tuntemustasi. Valitse monivalintakysymyksistä tai asteikolta yksi vaihtoehto. Vastaa avoimiin kysymyksiin. Vastauksesi voit kirjoittaa tyhjiin kohtiin tai viivoille.

1 Taustatiedot

1. Työskentelen	a) Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa	b) Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa
2. Työsuhteeni kesto Rikosseuraamuslaitoksessa	a) alle 2 v	b) 2–6 v
	c) 7–15 v	d) yli 15 v
3. Työsuhteeni on	a) vakinainen	b) määräaikainen
4. Toimin tällä hetkellä esimiesasemassa	a) kyllä	b) en
5. Korkein koulutustaso (valitse vain yksi)	a) perus-, keski- tai kansakoulu	b) ylioppilas
	c) ammattikoulu	d) alempi korkeakoulu
	e) ylempi korkeakoulu	
6. Koulutusala (valitse vain yksi)	a) sosiaali- ja terveysala	b) sosiaali- ja rikosseuraamusala
	c) muu, mikä _____	

7. Teen työssäni yhteistyötä oman organisaation eri ammattiryhmien välillä? a) kyllä b) ei
8. Teen työssäni yhteistyötä oman organisaation ja ulkopuolisten ammattiryhmien välillä? a) kyllä b) ei

2 Moniammatillinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustyössä

Moniammatillisella yhteistyöllä tarkoitetaan tässä kyselyssä yhteistyötä, jossa on mukana yksi tai useampi eri alan ammattilainen.

Tarkastele eri ammattiryhmien kanssa tekemääsi yhteistyötä ja valitse yksi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tuntemustasi. Vastaa avoimiin kysymyksiin.

- Merkitse kaikki ne eri ammattialaa/ryhmää edustavat tahot/henkilöt, joiden kanssa teet moniammatillista yhteistyötä. Voit valita useamman kuin yhden vaihtoehtoista.
  - vartijat
  - vankilapsykologi
  - vankila opinto-ohjaaja
  - vankilapastori
  - Vankiterveydenhuolto (VTH)
  - kunnat (sote-palvelut)
  - Kela
  - oppilaitokset
  - TE-palvelut
  - kolmannen sektorin toimijat, esim. päihdekuntoutuksen ja sosiaali- ja mielenterveystyön järjestöt
  - oikeuslaitos (syyttäjät, tuomarit)
  - poliisi
  - muu ammattiryhmä/taho, mikä? _____
- Kuinka kauan käytät keskimäärin aikaa moniammatilliseen yhteistyöhön viikossa (mukaan lukien asiakkaan asioissa tehtävä yhteistyö sekä muu yhteistyö, kuten yhteistyöpalaverit ja verkostoyhteistyö, joissa on mukana yksi tai useampi eri alaa edustava yhteistyötaho)? a) alle 1 h b) 1–2 h c) 3–5 h d) yli 5 h
- Kertoisitko lyhyesti, missä tilanteissa teet moniammatillista yhteistyötä?
- Onko työpaikallanne käytössä jokin tietty toimintamalli (systemaattinen tapa) asiakastyössä tehtävään moniammatilliseen yhteistyöhön? a) kyllä b) ei c) en tiedä
- Jos vastasit kyllä, kertoisitko lyhyesti käytössänne olevasta systemaattisesta toimintamallista?
- Mikä on mielestäsi moniammatillisen yhteistyön tavoite? Kirjoita kolme mielestäsi keskeisintä tavoitetta yhteistyölle.

3 Moniammatillinen yhteistyö asiakastyössä

Kysymysosioissa 3–5 tarkastellaan asiakkaisiin liittyvää moniammatillista yhteistyötä.

Mieti asiakastyöhön liittyviä yhteistyötilanteita, joissa on mukana yksi tai useampi eri alan ammattilainen. Valitse yksi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tuntemustasi.

- Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaan koko rikosseuraamusalan henkilöstö osallistuu moniammatillisen yhteistyön tekemiseen, jotta RISE voi valmentaa asiakkaitaan rikoksettomaan elämäntapaan. Tämä on strategiassa määritelty yhteiskunnalliseksi vaikuttavuustavoitteeksi (Strategiakartta 2020–2023). Kertoisitko lyhyesti, mitä tämä mielestäsi käytännössä tarkoittaa, ja mitä moniammatillisella yhteistyöllä rikosseuraamusalalla tarkoitetaan?

- Kuinka tärkeänä pidät moniammatillista yhteistyötä asiakastyössä? Valitse asteikolta se numero, joka parhaiten vastaa omaa tuntemustasi (1 = ei lainkaan tärkeää – 10 = erittäin tärkeää).

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

- Kuinka tärkeänä pidät yhteistyötä asiakkuusprosessin eri vaiheissa? Valitse asteikolta se numero, joka parhaiten vastaa omaa tuntemustasi (1 = ei lainkaan tärkeää – 10 = erittäin tärkeää).

a) Ennen seuraamuksen alkua, arviointi	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b) Seuraamuksen toimenpanon aikana	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
c) Seuraamuksen päättyessä, jatkumoiden varmistaminen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

4 Moniammatillinen yhteistyö asiakastyössä

Seuraavassa on väittämiä asiakastyöhön liittyvästä yhteistyöstä. **Mieti kokemiasi asiakastyön käytännön yhteistyötilanteita, joissa on ollut mukana yksi tai useampi eri alan ammattilainen.** Valitse yksi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tuntemustasi.

Vastausvaihtoehdot: 1. täysin eri mieltä 2. joksikin eri mieltä 3. ei samaa eikä eri mieltä 4. joksikin samaa mieltä 5. täysin samaa mieltä, x en osaa sanoa

						en osaa sanoa
1. Yhteistyön tavoitteet on etukäteen määritelty	1	2	3	4	5	x
2. Yhteistyössä jokainen tietää, mitä tulee tehdä, jotta yhteinen tavoite saavutetaan	1	2	3	4	5	x
3. Työnjako on yhteistyökumppaneiden välillä sovittu	1	2	3	4	5	x
4. Yhteistyötä suunnitellaan yhdessä systemaattisesti	1	2	3	4	5	x
5. Yhteistyötä kehitetään yhdessä systemaattisesti	1	2	3	4	5	x
6. Tiedonkulku yhteistyökumppaneiden välillä toimii hyvin	1	2	3	4	5	x
7. Yhteistyötä tehtäessä salassapitosäädökset eivät vaikeuta yhteistyötä	1	2	3	4	5	x
8. Yhteistyön tekemiselle on varattu riittävästi aikaa	1	2	3	4	5	x
9. Yhteistyölle on johdon tuki	1	2	3	4	5	x
10. Yhteistyölle on esihenkilöni tuki	1	2	3	4	5	x

11. Yhteistyössä paneudutaan asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen kokonaisvaltaisesti	1	2	3	4	5	x
12. Eri alan ammattilaiset ovat yhteistyössä keskenään tasavertaisia toimijoita	1	2	3	4	5	x
13. Yhteistyössä yhteisymmärryksen muodostaminen on helppoa	1	2	3	4	5	x
14. Eri alan ammattilaiset kunnioittavat yhteistyössä toistensa näkemyksiä ja ammattitaitoa	1	2	3	4	5	x
15. Yhteistyö tuottaa paremman tuloksen asiakkaan ongelmien ratkaisuun kuin yksin työskentely	1	2	3	4	5	x
16. Yhteistyöstä on hyötyä asiakkaalle	1	2	3	4	5	x
17. Yhteistyöstä on hyötyä minulle asiantuntijana	1	2	3	4	5	x
18. Yhteistyöstä on hyötyä organisaatiolle	1	2	3	4	5	x
19. Päällekkäinen työ on vähentynyt yhteistyön ansiosta	1	2	3	4	5	x
20. Yhteistyötä tehtäessä asiakkaan tulee olla aina mukana työskentelyssä	1	2	3	4	5	x

5 Moniammatillinen yhteistyö asiakastyössä

Tarkastele asiakastyöhön liittyviä yhteistyötilanteita, omaa rooliasi ja toimintaasi yhteistyöjäsenenä moniammatillisessa yhteistyössä ja valitse yksi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa tuntemustasi seuraavista väittämistä.

Vastausvaihtoehdot: 1. täysin eri mieltä 2. jokseenkin eri mieltä 3. ei samaa eikä eri mieltä 4. jokseenkin samaa mieltä 5. täysin samaa mieltä x en osaa sanoa

	1	2	3	4	5	en osaa sanoa
1. Asiakas on yhteistyössä aktiivinen toimija	1	2	3	4	5	x
2. Asiakas on yhteistyössä yhdenvertainen toimija ammattilaisiin nähden	1	2	3	4	5	x
3. Yhteistyötä tehtäessä tuon oman asiantuntemukseni yhteiseen käyttöön	1	2	3	4	5	x
4. Käyty keskustelu auttaa minua ymmärtämään asiakkaan tilannetta kokonaisuutena paremmin	1	2	3	4	5	x
5. Yhteistyö tuottaa työni kannalta tarpeellista tietoa asiakkaasta	1	2	3	4	5	x
6. Tunnen yhteistyökumppanien työn sisällön ja osaamisen riittävän hyvin, jotta voin hyödyntää heidän asiantuntijuuttaan asiakkaan asioita käsiteltäessä	1	2	3	4	5	x
7. Tekisin yhteistyötä enemmän, jos siihen olisi varattu enemmän aikaa	1	2	3	4	5	x
8. Saan esihenkilöltä käytännön tukea yhteistyön tekemiseen						
9. Ammattitaitoni on lisääntynyt yhteistyön ansiosta	1	2	3	4	5	x
10. Osallisuuteni yhteistyöhön on ollut tarpeellista	1	2	3	4	5	x
11. Koen, että yhteistyö on antoisampaa kuin työskentely kahden kesken asiakkaan kanssa	1	2	3	4	5	x
12. Olen saanut koulutusta yhteistyön tekemiseen	1	2	3	4	5	x

6 Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen yhdyskuntaseuraamustyössä

Vastaa seuraaviin kysymyksiin.

1. Miten kehittäisit moniammatillista yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustyössä ja millaisena näet johdon roolin moniammatillisen työn kehittämisessä
2. Mitä käytännön toimenpiteitä pitäisi mielestäsi tehdä, jotta yhteistyön tekeminen helpottuisi Rikosseuraamuslaitoksen, työyhteisön tai oman työnkuvasi näkökulmasta?

Kiitos vastauksistasi.

